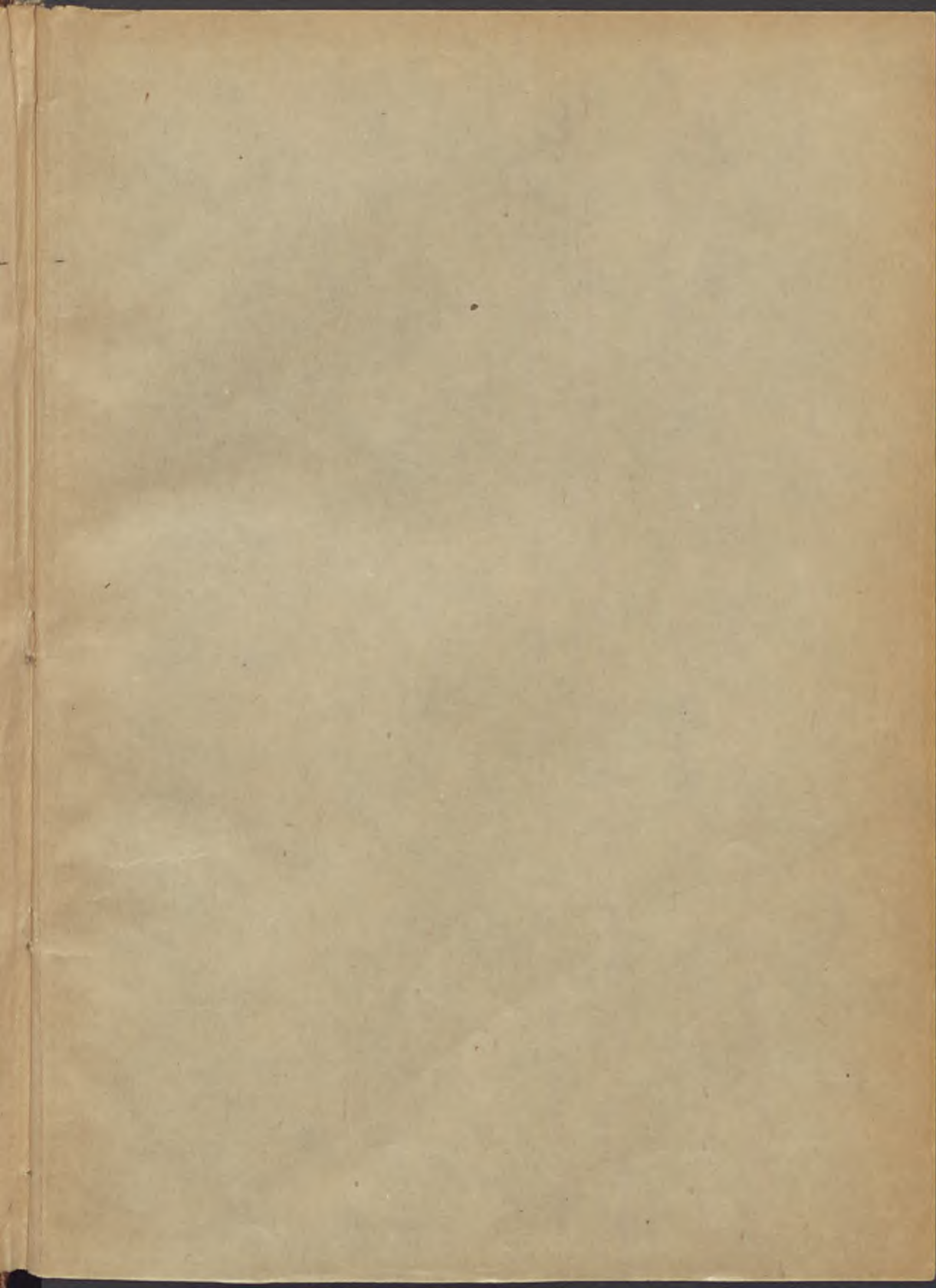
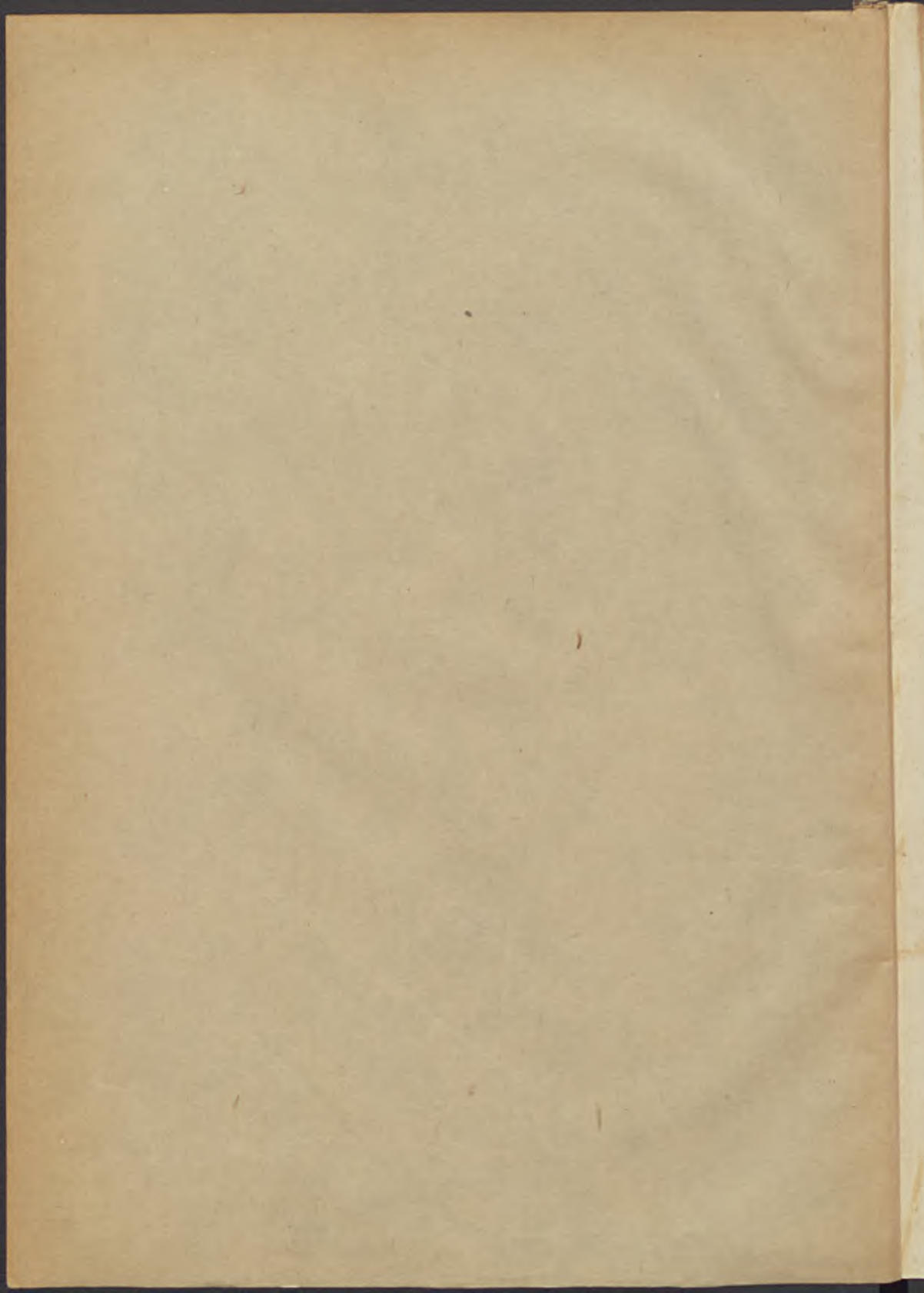

Debreceni Egyetem
Egyetemi és Nemzeti Könyvtár

0 000017 014892

101711

EMLÉKKÖNYV

A DEBRECZENI
JÓTÉKONY NŐEGYLET

FENNÁLLÁSÁNAK

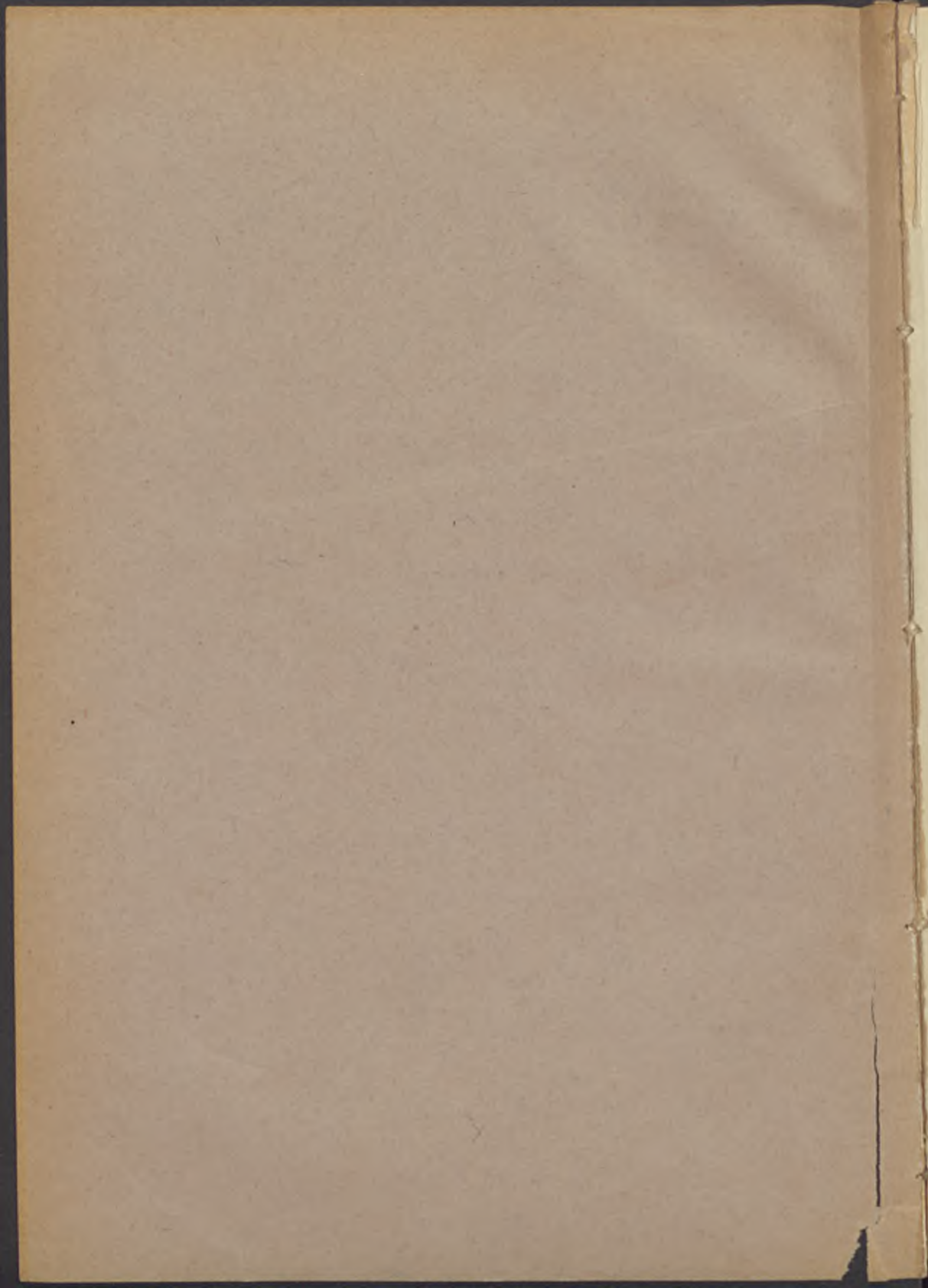
NEGYEDSZÁZADOS ÉVFORDULÓJA
ALKALMÁBÓL.

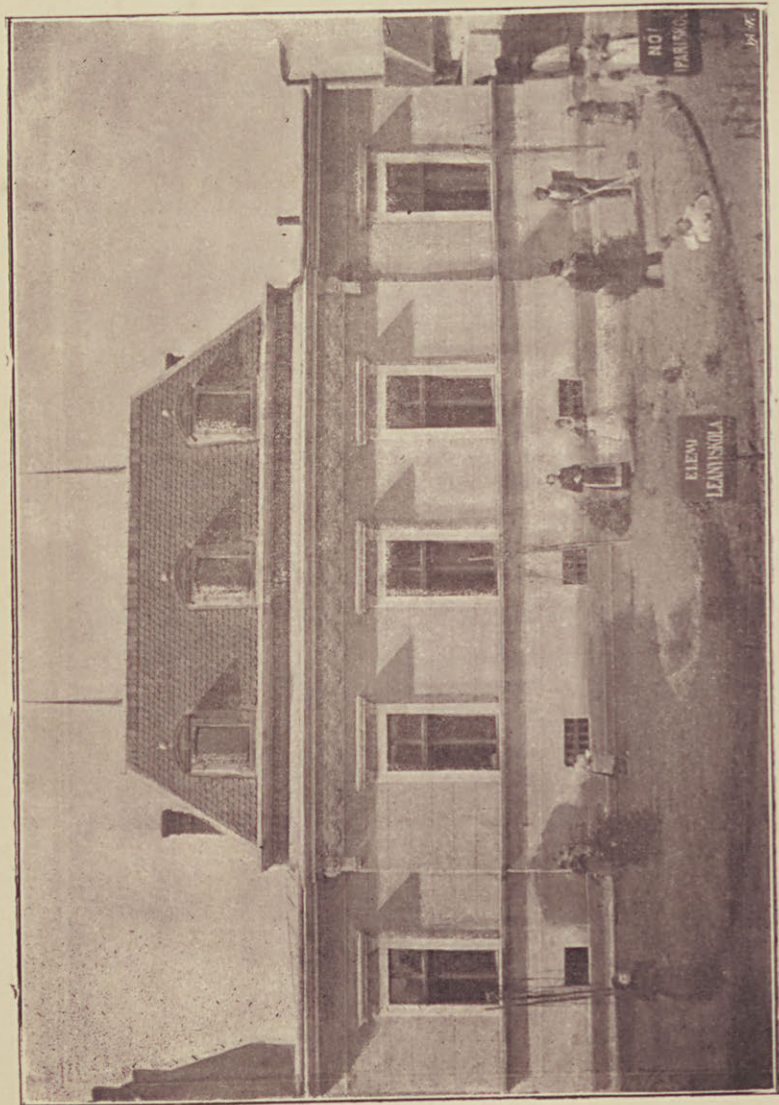
ÖSSZEÁLLITOTTA :
S. SZABÓ JÓZSEF,
EGYLETI TITKÁR.

DEBRECZEN,
NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1896. — 291.

A DEBRECZENI JÓTÉKONY NŐEGYLETNEK STEFÁNIA FŐHERCEGNŐ VÉDNŐKSÉGE ALATT
ÁLLÓ ÁRVAHÁZA.

M.

EMLÉKKÖNYV

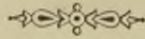
A DEBRECZENI

JÓTÉKONY NŐEGYLET

FENNÁLLÁSÁNAK

NEGYEDSZÁZADOS ÉVFORDULÓJA

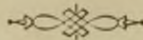
ALKALMÁBÓL.

ÖSSZEÁLLITOTTA :

S. SZABÓ JÓZSEF,

EGYLETI TITKÁR.

DEBRECZEN,

NYOMTOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1896. — 294.

~~1000~~

122722

~~101711~~

1869-1914

ELŐSZÓ.

A *Debreczeni Jótékony Nőegylet* már korábban elhatározta hogy szép számu tagjainak és az áldozatkész nagy közönségnek tájékoztatása végett működéséről *évkönyveket* ad ki. Azonban többenü gátló körülmények miatt ezen határozata nem volt fogatosítható.

Időközben a nőegylet megérte fennállásának *huszonötödik* évfordulóját s az eltöltött és sikerekben gazdag negyedszázad emlékére 1895. június hó 9-én jubileumi diszközgyűlést tartott.

E kedvező alkalmat felhasználva a nőegylet fentebbi határozatát oda módosította, hogy egy *Emlékkönyv* adassék ki, mely magában foglalja a huszonöt év egész történetét, s felölelje az egy let minden irányu működését.

E határozat eredménye im e könyv. Midőn ezzel az egy let szép multjának akar hódolni, egyszersmind ösztönző hatással van reá drága hazánk ezredéves emlékünnepe s az ennek kapcsában rendezendő millenniumi országos kiállítás is, melynek jótékonyági csarnokában a debreczeni nőegylet — egyebek között — e könyv által is feltüntetni kívánja azon, mindenesetre méltó elismerést érdemlő eredményeket, melyeket egy századnegyed alatt kitartó buzgósággal és lankadatlan tevékenységgel a humanismus szolgálá tában elért.

Az egy let multjának képét itt ott bizonynyal halványan, vagy épen hiányosan állítom össze. De sem a közvetlen szemlélet, sem mindenben teljes adatok nem voltak segítségemre, amennyiben az

egylet jegyzőkönyve néhol egész évekről hiányzik. Igyekeztem mégis — a körülményekhez képest — hű és a részletekben is kidomborodó képet rajzolni. E tekintetben segédkezet nyújtott nekem az egylet pénztárnoka, *Szücs Kálmán ur*, aki fáradhatatlan utánjárásával lehetővé tette, hogy e könyv az egylet vagyoni állásáról teljesen pontos kimutatást közöljön.

Debreczen, 1896. január 1.

S. Szabó József.

I.

AZ EGYLET KÜLSŐ TÖRTÉNETE.

A) A negyedszázados mult.

Mióta érző és gondolkozó emberek laknak e földön, azóta kisebb vagy nagyobb mértékben, de mindig nyilatkozott a szánelom azon szerencsétlenek iránt, kiket a sors levert és az irgalmas szivüek kegyére utasított. De ezen szánelomérzet tenni kész *könnyörületté* csak későbbben magasodott. A humanismus fényének előbb az észet is bekellett világítani, hogy a sziv részvéte kilépjen a pusztá érzés határai közül. A gyöngéd lelkü, finom érzésü *nőket* illeti e tekintetben az elsőség. Ők igyekeztek első sorban a porig alázott szegények sorsán enyhíteni és az árvák keserü könnyeit felszárítani. Hiszen a valódi nő természetében rejlik — írja korunk egyik fenkölt szellemü asszonya (gróf Csáky Albinné) — az irgalmas samaritanus hivatása. Azonban a nő hajdani alárendelt helyzete nem engedte meg, hogy hathatósabban legyen a szenvedő emberiség segítségére.

Jézus, a szeretet prófétája volt a humanismus egyetemes irányának megalapítója. Valaki a szegények közzül egygyel tesz jót — mondá Ő — én velem tesz jót. A keresztyénséggel együtt járt a szegényekről való gondoskodás, általán a földi nyomornak enyhítése. Eljött az irgalmas samaritanusok, a kegyes Tabithák korszaka. A jótékonyság tündére végig suhant az emberiségen és kezének meleg érintésére erő szállt a tehetetlen nyomorékok és árvák elalélt tagjaiba. Érezni kezdték nem csak egyes kiválók,

hanem az egész társadalom, hogy kötelessége van a sorsüldözöttek iránt. E kötelességérzet mind erősebb és erősebb lett az emberi szivben. A philanthropizmusnak hova tovább több bajnokai lőnek.

A XVII-ik században már nem csak pillanatnyi segélynyújtásra gondolt a könyörülő emberszeretet, hanem folytonos segítséggel és századokra szóló alkotásokkal igyekezett a köznyomorúságon enyhíteni. *Francke* 1698-ban megalapította Halléban az első árvaházat s ezzel példát adott hasonló emberbaráti intézetek létesítésére. Az árvaházak szaporodtak is, főleg Schweiczban és Angliában. Egyes jóltevőknek az állam is segítségére sietett. A koronás fők közül ismét a nőket látjuk első sorban az árvák ügye körül buzgólkodni. Így pl. *Mária Terézia* hazánkban is három helyen állított árvaházat. Ezek között volt *Debreczen*, hol a királynő alapította árvaház (Therézianum) maig fennáll, de az alapítvány értelmében tisztán kath. jelleggel.

Az ifferteni mester (Pestalozzi) nemes eszméi és felemelő példája még szélesebb körre terjesztették ki a gyermekek gondozását. Nyomában egymásután állottak elő azon hü tanítványok, akik ritka buzgósággal létesítették s ápolták a szeretet-, menedék-, bölcső- és lelenczházakat, a kisedővókat és gyermekkerteket. — Magyarországon újra egy fejedelmi nő, *Hildegarde* főherczegasszony, József nádor nemeslelkű második neje segít elő a humanismus érdekében megindult sok szép törekvést. Védnöksége alatt 1831-ben egy egyesület megalapítja Pesten az első bölcsőházat. Még többet tett a nádor harmadik neje, a magyarokkal rokonszenvező *Dorottya* főherczegnő, ki a pesti nőegylet alapítója lőn. *Gróf Brunswick Teréz* korán özvegységre jutván, egész életét szenteli a kicsinyeknek s már 1828-ban óvóintézetet nyit. Törekvéseiben buzgón támogatja a magasztos gondolkozású *Dorottya* főherczegnő. *Brunswick* humánus hajlamait örökölte huga *gróf Teleki Blanka*. Ők dicső példányképei a sinlődő emberiségért nemcsak áldozni, de szenvedni is tudó magyar nőknek.

Debreczenben, mielőtt magán társulások által felkarolták volna a kiseddek, árvák és szegények ügyét, már ugy a város, mint a ref. egyház közösen fáradozott a jótékonyság gyakorlásá-

ban. A ref. eklézsia ingyen taníttatta, tankönyvekkel és ruházattal látta el az egész vagy nagy szükségben lévő félárvékat, kiknek száma utóbb 100-ra, a segélyezési összeg pedig évenként 1400—1500 frtra emelkedett. Ugyancsak a ref. egyház, a várossal karöltve, állította fel a „*Szegények ápoldá*“-ját, melynek célja a debreczeni születésű elszegényedett és elaggott reformátusok eltartása. Ez intézetben százakra menő inségesek nyernek hajlékot és teljes ellátást.

A róm. kath. szegényekről királyi rendelet gondoskodott, midőn a fentebb említett árvatartó intézet alapításával egyidejűleg, 1775-ben a városi hatóságot kötelezte egy kath. szegények intézetének (*Nosocomium*) fentartására, mely munkájában a várost utóbb több kegyes alapítvány is segítette.

Látni való, hogy Debreczen rég idő óta termékeny földje az emberszeretetnek. Városi és egyházi tanácsa már akkor felfogta a szegény, földhöz ragadt és megnyomorodott Lázárok ügyét, midőn hazánk legtöbb városában arról még nem is tanácskoztak. Hü segítő társa volt mindezekben az ősi *kollégium*, mely nevelési elveivel és irányával mindenkor hathatósan fáradozott a humanismus megszilárdításán. Beplántálta növendékeinek lelkébe a hittel együtt a keresztény emberszeretetet, akik később, mint e város papjai és tanácsosai bőven árasztották erre a fényt, mit lelkök az iskolában magába szivott. Olykor a fény az egész országra kiterjedt. Így különösen a jelen század jótékonycélu mozgalmába két kitűnő növendéke által folyt be s gyakorolt maradandó behatást a debreczeni kollégium. E két növendék volt *Szönyi Pál* és *Gönczy Pál*, akik igazi páli lelkesedéssel munkálkodtak az emberbaráti intézetek és egyesületek létrehozása körül.

Az Európaszerte megindult mozgalomban a nők — természetknél és hiva'soknál fogva — nem maradhattak tétlenül. A hatvanas években hazánkban is sokfelé társulattá tömörültek, hogy közös erővel minél hathatósabban enyhítsék a nyomoruságot s nevelhessék föl az elmaradt árvákat. A szegények esdeklése, a betegek jajkiáltása, az árvák siránkozása az ő érzékeny szivökhöz szólott legerősebben.

Ha valahol a világon, úgy a magyar földön mintegy születve vannak a nők a jótékonyság gyakorlására. A mely ország egy *szent Erzsébetnek* adott életet, hogy azt betegeinek és szegényeinek szentelje; amely ország egy *szent Margitot* látott valaha törékeny testtel betegei és szegényei között forgolódni; annak hölgyei örök példaképül tarthatják szemük előtt e jótéteményben a martyromságig menő fejedelmi nők magasztos alakjait. A mely nemzet a költő lantjára vett s csodásképen jóltevő *Bosnyák Zsófiának* őrzi szép emlékét; annak hölgyei csak a hagyományhoz hiven járnak el, midőn a gyámoltalanokat fölsegítik, a betegeket fölkarolják és az árvákat keblökre ölelik.

Nemük magasztos hivatását általán, a magyar hölgyek hagyományos jótékonyságát különösebben követték többen a debreczeni nők közül, amidőn a hatvanas évek közepén tőlük várható ideális lelkesedéssel tették magukévá a nőegylet eszméjét. — A megvalósítás azonban nem ment oly könnyen, mint az eszme felfogása. Az 1868-ik évben már mégis eljöttek látszott a megalakulás ideje főleg miután egyes ügybuzgó férfiak, ezek között *Veres László* akadémiai tanár és tanítóképző intézeti igazgató szóval és írásban hathatósan sürgették az egylet szervezését. Mindamellett az akkor még sem jöhetett létre. „Ennek oka — írja Veres — nem a részvétlenségnek, hanem a kezdeményezési bátortalanságnak s a női szerénységből folyó vállalkozási szellem hiányának tulajdonítható.“

A következő, 1869-ik évben végre föllépett Debreczenben az a nő, akiben nem hiányzott sem a kezdeményezési bátorság, sem a vállalkozási szellem. — Ez a nő volt gróf *Bethlen Mikó Róza*,¹

¹ *Gróf Bethlen Mikó Róza*, utolsó sarja a történelmi nevezetességi erdélyi mánás családnak, unokatestvőre Erdély egyik legfényesebb alakjának, gróf Mikó Imrének. Első férje a szabadságharcz hős ezredese, gróf Mikes Kelemen, aki Szeben ostrománál esett el, második gróf Bethlen Gábor, kitől azonban elvált. Gróf Bethlen Mikó Róza a nagy történelmi névvel együtt az erdélyi főrangú nők igazi magyarságát, lángoló hazafiságát és a kálvinista Mikók hitbuzgóságát örökölte. Hazafiságát a magyar nemzet szabadságharczában és az azt követő sötét korszakban mutatta meg legfőképen, de azután is haláláig hévvel karolt fel minden hazafias eszmét, egyebek közt sokat buzgólkodott az EMKE érdekében Debreczenben, hol 1869-ben telepedett meg. Gyakran látogatta a templomot és buzgóságával másoknak is követendő példát állított fel.

aki csak akkor telepedett meg s nagy műveltsége és ritka magas szelleme szalonját csakhamar a debreczeni intelligencia központjává tevék. Ő élére állott a vezér nélküli mozgalomnak. De jóformán csak a zászlót kellett kibontania, hogy tömegesen csatlakozzanak hozzá. A tagok azáma rövid időn nemcsak a megalakulásra szükséges százat érte el, hanem azt meg is ötszörözte. Váratlan s az országban szinte példátlan szép eredmény volt ez, mely nemcsak a mozgalom élén álló hölgy tevékenységét dicséri, hanem Debreczen egész lelkes nőközönségét, amely készséggel fogadta a jótékonyágot gyakorló egyesülésre felhívó szózatot.

Az alakuló gyűlést 1869. ápril 30-ára hívta össze gróf Bethlen Mikó Róza, amikor őt közfelkiáltással *elnökké* választották s a szervezkedő bizottság által elkészített *alapszabályokat* elfogadván, azt a m. királyi belügyminiszteriumhoz — megerősítés végett — fölterjesztették.

Az egylet többi tisztviselőit második közgyűlésén 1869. május 6-án választotta meg. Első alelnök lett *Komlóssyné Thurzó Róza* ¹, második alelnök *Veresné Szathmáry Teréz*, (később elnök l. ott), jegyző *Révész Bálint* ², aki soknemű elfoglaltatása mellett is „el-

A Kossuth-utczai (uj) templom orgonájára nagyszerű népünnepélyt rendezett, mely a nevezett célra tetemes összegű jövedelmet hozott. Működésének sulypontját mégis a humánus intézetekre fektette. Ezeket a szellemes, jószívű és fáradhatatlan grófnő határt és akadályt nem ismerő lelkesedéssel vette gondjai alá. És fáradozása soha sem volt sikertelen. A tagok és a közönség toborzásához senki úgy nem értett, mint ő. Felhasználta finom műveltségét, leleményességét, ellenállhatlan rábeszélő képességét, sőt széleskörű, magas összeköttetéseit. — Amellett, hogy a nőegyletnek megalapítója lett, buzgón közreműködött a vörös-kereszt-egylet debreczeni fiókjának létesítése körül is, s ennek haláláig társelnöke volt. Meghalt Debreczenben, 1891. jnnius 8-án.

¹ *Komlóssy Imréné szül. Thurzó Róza*, fényes történelmi név birtokosa. Maga a megtestesült nyájasság, finomság és előzékenység. Békitő szelleme minden ellentétet elsimitani és kiegyenliteni törekszik; valódi nemes lelkű nő, aki az emberek minden küzdelmein felülemelkedve az egész világot csupa harmoniából alkotottnak hiszi és akarja látni. — Férjével együtt, ki egyik legelőkelőbb debreczeni családból származott s lelke volt minden nemes ügynek, sokat tett a nőegylet pénzerejének növelésére. Nevét buzgóságával mélyen beirta az egylet történetének lapjaira.

² *Révész Bálint*, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület nagytekintélyű és mézajku püspöke, híres szónok, a legkitünőbb magyar prot. imairó.

végre a női varázshatalom előtt meghajolni kényszerült s a női kezek által nyújtott közbizodalom előtte mindennél értékesebb koszoruját oly föltétel alatt fogadta el, hogy e tisztet csak addig fogja viselni, míg az egyeslet ügyei rendbe jövedenek.“ Pénztárnokká a szavatosságáról és lelkiismeretességéről közösen ismert s kellő biztosítékot nyújtó *Márton Lászlót* választották meg, de aki e tisztéget elfogadni vonakodott.

A 60 tagu választmányra a tagok szavazataikat az elnökhöz adták be. E szavazatokat egy kiküldött bizottság bontotta fel. Megválasztatásukat elfogadták és így a legelső választmány tagjai lettek a következő urnők:

	Antal Gáborné		Gréf Karolina
	Áron Manóné		Gaál Józsefné
	Bánky Istvánné	20	Gerzon Ödönné
	Béressy Sámuelné		Görtl Mária
5	Berghoffer Istvánné		Hegyi Mihályné,
	Borsos Ferenczné		Horváth Józsefné
	Brunner Edéné		Jabloncay Kálmánné
	Budaházy Istvánné	25	Kacs Kovics Ivánné
	Buzás Pálné		gróf Kornizs Zsigmondné
10	Csanády Györgyné		Kovács Lajosné
	Csorba Ágota		Kulesár Dánielné
	Dalmy Károlyné		Kovács Dánielné,
	Farkas Ferenczné	30	dr. Kola Jánosné
	Ferenczy Alajosné		Keresztzeghy Antalné
15	Frics Józsefné		Király Józsefné
	Fürst Mátyásné		Kállay Amália
	özv. Fekete Baranyi		Kacsó Ferenczné,
	Eugenia	35	Lébb Pálné

Egykor tanítványaitól rajongásig szeretett theol. tanár volt, mint pap később a közönség bálványá. Ideális lelke hóvvel ölelte magához a jótékonyság nemtőjét s édes beszédével sokat tett arra nézve, hogy e nemtő Debreczen hölgyeinek szívet áldozattételre ihlesse. A nőegylet megszilárdítása és működésének irányítása körül érdemei hervadhatlanok. Meghalt 1891-ben.

	Lobmayer Józsefné		Simonffy Imréné
	László Sándorné	50	Sebess Györgyné
	Nánássy Ferenczné		Stegmüller Sándorné
	Nánássy Bethlen Mária		Szallár Ferenczné
40	Örvényi Vilmosné		Szabó Demeterné
	Osterlamm Ernőné		id. Szathmáry Mihályné
	Paksy Imréné	55	V. Szabó Jánosné
	Papp Mórné		Szepessy Antalné
	dr. Pallay Miklósné		Szmrecsányi Mária
45	Pusztay Lajosné		Török Pálné
	Pércsy Antalné		Tikos Istvánné
	Révész Bálintné	60	Tóth Lajosné
	Sesztina Lajosné		Weinman Fülöpné
			Vecsey Imréné.

Ugy a tisztikar, mint a választmány -- az alapszabályok értelmében -- 3 évre választatott.

A megalakult választmány első gyűlését 1869. június 8-án tartotta meg, amikor országosan tisztelt nevelőknél és a jótékonyság körül szerzett érdemeiknél fogva egyakarattal tiszteletbeli választmányi tagokká választották *gróf Batthányi Lajosnét* és *Tisza Kálmánnét*. Ugyiszintén az egyesület érdekeinek vidéken leendő képviselése végett vidéki választmányi tagnak kiáltották ki *Gräff Györfy Róza* bárónőt. E gyűlésen már az elnök örömmel jelenthette, hogy a m. kir. belügyminiszterium az egyesület alapszabályait jóváhagyta. Intézkedés történt e szabályoknak 1000 példányban leendő kinyomatása felől.

Az egyesület a kezdet nehézségein szerencsésen tulesett. Megválasztott tisztikara és választmánya az eddigi sikerekből lelkesedést merítve, teljes reménnyel tekintett az egyesületre váró nemes feladatok teljesítése elé. *Alapító- és pártoló tagok* is szépen jelentkeztek, amazok, az alapszabályok értelmében, egyszerismindenkorra 40 frttal, emezek pedig tetszés szerinti összeggel járulván az egyesület céljaihoz. — A *részvényes tagok* 6 évig 2—2 frt fizetésre kötelezték magukat. Az ekként felajánlott összeg 12·878 frt 25 krt tett

ki, melyből az év végéig 5801 frt 50 kr. folyt be. Oly szép eredmény, mely méltán töltötte el édes örömmel az egylet ügyeit intézők kebelét.

De alig alakult meg az egylet, midőn az összhang némileg megbomlott. Az izraelita nők többsége — egyeseknek irányukban elkövetett állítólagos sértegetései miatt — kilépését bejelentette. Ezt annyival nagyobb sajnálattal vette a választmány, mert épen ezen vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül alakult egyletbe való olvadás, s együttes működés által remélte magasztos célját megvalósítani és emellett a régi választófalakat ledöntve, társadalmilag — az egyenjogúság szép eszméje alapján — egybeforrani. Érzékeny veszteség volt az izraelita nők visszavonulása azért is, mert közülök sokan szép buzgalmat és áldozatkészséget fejtettek ki az egylet irányában. — E különszakadás azonban csak időleges volt, az izraelita nők lassanként visszatértek a közös oltárhoz, hogy azon együttesen áldozzanak a jótékonyság nemtőjének. Egyébként is egynehányan folyvást tagjai maradtak az egyletnek és annak működésében mindenkor élénk részt vettek.

Mire a nőegylet megalakult, bekövetkezett a nyári időszak, amikor, főleg a választmány szétszóródása miatt, a működés megkezdése nem látszott tanácsosnak. Elhalasztották tehát azt őszre. A közbeneső időt is egyes buzgóbb választmányi tagok az egylet pénzerejének növelésére fordították. Ebben a lapok is segítségökre voltak. Lelkes cikkekkel buzditották a hölgyközönséget a jótékony egylet felkarolására; aggódtak és örültek sora felett, működésének megkezdését szinte türelmetlenül sürgették, általán mindenkor meleg érdeklődést tanusítottak iránta.

Ősz is elmúlt s az idő kezdett télre hajlani, midőn végre 1869. nov. 28-án az elnöknő összehívta a második választmányi gyűlést, hogy a jótékonyság munkája meginduljon. Ekkorára a női varázshatalom előtt *Márton László*¹ is kénytelen volt meghajolni s a

¹ *Márton László*, ároni család sarjadéka (atyja Márton József, Debreczen hírneves papja) s e családból hozta magával az életbe puritán jellemét, kitaró munkakedvőt, nagy szorgalmát és a föld nyomorultjai iránt meleg érdeklődését. Mint koreskedő eszélyes körültekintéssel és lankadatlan kitar-

pénztárnokságot elfogadta. Kedvesen érintették az egyletet gróf *Batthyányi Lajosné* és *Tisza Kálmánné* szép levelei is, melyekben forró hálát és köszönetet nyilvánítottak az egyletnek megtiszteltetésükért és ígéretet tettek, hogy annak felvirágzására leghőbb vágygyal törekszenek.

A választmányi tagok czélszerű közreműködése végett elbátározott, hogy *Simonffy Imre* akkori városi főkapitány kéressék fel, ossza a várost 30 körre s minden körben 2 – 2 tag teljesítse nemes feladatát. A főkapitány a kérelemnek eleget tett s a tagok munkaköre ahoz képest osztott be. Ezzel az év elmúlt, az alakulás és szervezkedés éve s jött az 1870-ik. Elben kezdette meg az egylet jótékony munkásságát.

Mindjárt ujév másodnapján összegyűlt a választmány s a pénztárnok előterjesztéséből örömmel győződván meg az egylet vagyonának folytonos növekedéséről, a megőrzést megkezdette.

Minden a legszebben indult, midőn az *elnöknő*, mert — mint írta — nézeteit nem vala képes másokéval egyhangzásba hozni 1870. február 5-én tisztségéről lemondott. Visszalépése amily váratlan volt, ép oly elkedvetlenedést okozott. Azonban sikerült őt lemondása visszavételére bírni s az egylet ügyeinek élén továbbra is megtartani. Ő élénk szelleme, leleményes eszme, pihenni nem tudó tevékenysége által a közfigyelmet az egylet iránt nemcsak ébren tartotta, hanem folytonosan fokozta is. Felhasználta széleskörű ismeretségét és összeköttetéseit az egylet érdekében. Mindenemű mulatságokat (jelmez-, calico bál, tombola) toborzott, műkedvelő előadásokat, sorsjátékokat, gazdasszonyi kiállítást rendezett az egylet javára, melyek tekintélyes összegekkel járultak annak vagyonához. Hazai elsőrangú színművészeket, mint Prielle Kornó-

tással vagyona tevényt szert. visszavonult az üzleti élettől magányba s itt kereste fel őt a nőegylet bizalma. — Nehezen fogadta el a pénztárnoki tisztséget, de midőn végre rászánta magát buzgósága és tevékenysége által az egyletnek megbecsülhetetlen szolgálatot tett. Rátermett hivatással forgott állásában s példás hűséggel kezelte az egylet vagyonát. Nem hiu, dolog nélküli tisztségnek, hanem sok munkával és nagy felelősséggel járó hivatalnak nézte állását és lelkiismeretesen, minden idejét annak szentelve igyekezett azt betölteni. Az egyletnek nagyon fájdalmasan esett, midőn állásától megvált,

liát, Ujházy Edét, Náday Ferenczet, nyert meg a jó ügynek, akik a fellépésükből befolyó tiszta jövedelmet az egyletnek ajándékozták. Az egylet továbbfejlesztése céljából lelkes ügyszeretettel karolta fel a *bölcsőde* eszméjét (1874), azt egy évig ápolgatta is, de valósulásra nem vihette. Az egylet és a város között bizonyos félreértések merültek fel, minek következtében a debreczeni bölcsőde eszméje végleg el lőn ejtve.

Fontosabb műveletei voltak gróf Bethlen Mikó Róza elnöknek: az 1870-iki sorsjegy kibocsátás, mely 1775 frtot jövedelmezett. A sorsjegyek elárúsítása körüli fáradozásukért jegyzőkönyvi dicséretet érdemeltek ki Kacsokovics Ivánné és Papp Mórné választmányi tagok. További műveletei voltak még gróf Bethlen Mikó Rózának: az 1872-ik év február 4-iki jelmezbál, mely 1245 frt 30 krt, az ugyanez év őszén rendezett gazdasszonyi kiállítás, mely 3300 frtot, és az 1874-iki ezüst sorsjáték, mely 3008 frtot jövedelmezett.

Az elnöknőnek hűségesen segédkeztek a lelkes választmányi tagok is, akikben jobbkezt birta minden vállalatánál, akik a nagy közönség szívéhez fordulva évről-évre bejárták házanként a várost és százakat szereztek az egylet részére. Sokan új tagok gyűjtése körül fejtettek ki dicséretes odaadást, így pl. *Fürst Mátyásné* egymaga 17 alapító és 8 részvényes tagot nyert meg az egyletnek, melyért külön jegyzőkönyvi dicséretben részesült.

Ily buzgólkodás mellett az egylet a kezdet nehézségeit csakhamar leküzdte s bár néha itt-ott gáncscsal, ezer meg ezer feltetéssel, balhiedelemmel, sőt részvétlenséggel is kellett találkoznia, folyvást haladt előre, virágzott s idővel jótékonyságát már szélesebb körre kiterjesztette.

De a szegények segélyezésével az egylet nemes feladatainak csak egyikét teljesítette. — Az árvákról is kellett gondoskodnia. Ezt lehetővé tette *Veresné Szathmáry Teréz* nagylelkűsége, aki Péterfia-utezai házát egy évre ingyen ajánlotta fel az árvák otthonául, úgy hogy 1870. július 3-án már az árvaházat is megnyithatták. — Ekként — a jótékonyságot két irányban gyakorolva — céljait mind inkább megközelítette a nőegylet. Az így megkezdett

alapokon haladt tovább a választmány lelkes hangulata, kitartó buzgalma s a közönség kifogyhatlan áldozatkészsége mellett. A minden három évben váltakozó tisztujítás teljes bizalommal viseltetett az egyesület ügyeit vezetőik iránt, a tisztviselőket újra meg újra megválasztotta. A választmány is csak részben változott. Maradt minden a régi 1879. december 13-áig.

Ekkor az első alelnök *Komlóssyné Thurzó Róza* beadta tisztségéről való lemondását. Kipróbált hűségét és buzgóságát nehezebbre esett nélkülözni az egyesületnek, de másíthatlan akarata előtt meghajolva, lemondását elfogadta, tiszteletbeli alelnökké választotta és érdemeit jegyzőkönyvében örökitette meg. Helyére I. alelnöknek *Veresné Szathmáry Teréz*, II-od alelnöknek pedig *Kacskovics Ivánné*¹ választatott meg. — A sokképen elfoglalt *Révész Bálint* püspököt tiszteletbeli taggá és jegyzővé tette az egyesület, s mellé másodjegyzőül *Tóth Sámuel*² hittanárt választotta. Ugyanezen közgyűlésen jelentetett be, hogy a nőegyesületnek a boszniai sebesültek érdekében kitejtett kiváló buzgóságáért Ő Felsége a király legfelsőbb elismerését nyilvánította.

E királyi elismerés ösztönzőleg, lelkesítőleg hatott a választmányra. Élete második évtizedét felfokozott jó hangulatban, a szeretet biztató vezérfénye mellett kezdette meg az egyesület. — Azonban gróf Bethlen Mikó Róza elnököt körülményei mindjárt az 1880-ik év elején elszólították a városból s huzamos ideig távollévén az egyesülettől a választmányi tagokon lassan-lassan bizonyos elkedvetlenedés, sőt lehangoltság vett erőt. Az elnök huzamos

¹ *Kacskovics Ivánné* szül. Kollner Teréz. Férje, mint ezredes, a hazáért hordott fegyvert, ő pedig ama „paizsos férfiú“: az inség, nyomoruság és árvaság ellen harczol szívjósággal, léleknemességgel. Különösen az árvák ügyét vette szerető gondjaiba, s mint árvaházi felügyelőnő hosszú ideig buzgólkodott páratlan odaadással, áldozatul vivén az árváknak idejét, erejét, gyakori és hosszú külföldi utazásai alatt szerzett bő tapasztalatait. Működéséről az egyesület évkönyvei hálás elismeréssel emlékeznek meg.

² *Tóth Sámuel*, theol. tanár, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület főjegyzője és levéltárnoka, a konvent, nemkülönben a debreczeni és budapesti zsinatok egyik jegyzője. Mint hittudós bátor harczosokat nevel egyházának, mint levéltárnok hosszú buvárkodása eredményeként fontos adalékokkal járult a tiszántuli egyházkerület történetéhez, mint jegyző bámulatraméltó munkásságot fejt ki. E téren tett sok hasznos példás hűséggel a nőegyesületnek is.

távollétét követte — a mitől féltek — 1881. febr. 17-án történt lemondása. „A jó akarat megmaradt ugyan nálam — irta leköszönő levelében, — de az erély hanyatlott, a kedélyhangulat sötétebb, az erő és munkásság lankadt. . . . Nem vagyok megelégedve magammal és azt nem akarom, hogy a jelen elnézést tevékeny multamnak köszönjem.“ — Ezért mondott le a grófné elnöki tisztéről, s lemondásának visszavételére reábirható többé nem volt. A választmány és közgyűlés egyaránt mélyen fájlalták távozását, fényes érdemeit jegyzőkönyvben örökítették meg és az elismerést küldöttség által juttatták kezeihez.

Az egyesület iránta való háláját az által is óhajtotta kifejezni, hogy elévülhetlen érdemeit külső jelekkel is jutalmazandó, olajfestésű arczképét elkészíttette és 1883-ban egy kegyeletes ünnepélyen leleplezte. Ma az árvaház tanácstermét díszíti. A grófnő megmaradt az egyesület örökös tiszteletbeli választmányi tagjának egész 1891-ben bekövetkezett haláláig. — Emlékét hálás tisztelet őrzi.

Utódjává az 1881. márcz. 20-án tartott közgyűlés *gróf Kornizs Zsigmondné*¹ választotta, ki addig is, mint egyik legbuzgóbb választmányi tag működött s áldott jó lelkével mintegy alkotva volt arra, hogy a szegények és árvák órangyalai között előljárjon. — De szép tisztét egy évig sem viselhette, a városból távoznia kellett, s lemondását már az év novemberében benyújtotta. Az egyesület őt is örökös tiszteletbeli választmányi tagjául tartotta meg.

Mindezen változások közepette az egyesület ügyeit fennakadás

¹ *Gróf Kornizs Zsigmondné* szül. báró Györffy Berta. férjével együtt erdélyi nevezetes mágnás család sarja. Özvegyen maradván, Debreczent választotta lakóhelyéül 1869-ben s finom műveltsége, leereszkedő, nyájas modora által csakhamar közszeretetnek örvendett. Ez általános kedveltséget, melyre nem rangja, hanem egyéni szép tulajdonságai folytán emelkedett, valamint a külföldi nemzetek között szélesbitett látókörét, arra használta fel, hogy a nőegyletnek minél több lelkes hívet szerezzen. Az egyesület mélyen fájlalta, hogy ügyeinek élén oly kevés ideig volt szerencsés látni, de némi kárpótlást nyert az által, hogy a városba ismét visszatért grófnő az óta is híven buzgólkodik érdekében.

nélkül, sem időt, sem fáradságot nem kimélő buzgósággal vezette I. alelnök *Veresné Szathmáry Teréz*,¹ kit az 1882-ik év márczius 26-ik napján tartott általános tisztújító közgyűlés méltánylásul az elnöki székkal tisztelt meg. A másik alelnök *Kacskovics Ivánné* állását végleg elhagyván, az egylet e fölött mély sajnálatát fejezte ki, tiszteletbeli alelnökének választotta őt, a ki mint árvaházi felügyelő, gondossága és tevékeny ügybuzgalma által hervadhatatlan érdemeket szerzett magának. Alelnökök lettek: *Lébb Pálné*² és *Berger Henrikné*³ szívvél lélekkel lelkes tagjai az egyletnek, kik a beléjük helyezett bizalomnak miudenkor hiven megfeleltek s neveikkel az egyesület minden fontosabb ténykedéseinél találkozunk. — Jegyzők és pénztárnok maradtak a régiek.

¹ *Veres Lászlóné* szül. Szathmáry Teréz, férje akadémiai tanár s tanítóképző intézeti igazgató Debreczenben, egy kiváló műveltségű, sokat látott, tapasztalt, a classicus és modern nyelvekben egyaránt jártas, előkelő modorú és sok oldalú képzettségű férfiú volt. Ily férj oldala mellett az érzésében és gondolkozásában a köznapi világon felülemelkedő hölgy korán kezdett érdeklődni a humanitarius törekvések iránt s első volt azok között, a kiknek buzgósága a nőegyletet megalkotá. Majd csakhamar özevgyeségre jutván, áldott lelkű, jó anyja támogatása mellett egész életét a humanismus ügyének szentelte, s hogy feladatát minél sikeresebben oldhassa meg, valódi hivatással készült arra a pályára, melyre őt a gondviselés kiválasztotta. Többszöri külföldi utjában apróra megvizsgálta és alaposan tanulmányozta az emberbaráti és köznevelési intézeteket; kutató lélekkel kereste föl a hazai hasonczélú egyleteket és iskolákat is. Eként felkészülve vette át az egylet vezetését, szép eszméi, bő tanulmányai és tapasztalatai, nemkülönben széleskörű, előkelő összeköttetései által az egylet működését szélesebb alapokra fekteté, bámulatos buzgóságával pedig a választmány előtt követendő példakép jár elől. Nagy buzgalma kiterjed a város minden humánus és hazafias mozgalmaira.

² *Lébb Pálné* szül. Kubovics Terézia, férjével együtt, a ki orvos volt, a művészetek pártolói között mindig legelső helyen állott Debreczenben, főleg a színügy emelése körül lelkesen buzgólkodott. A nőegyletben fáradhatatlansága által tűnik ki. Az árvák részére gyűjteni, a szegényeket látogatni s jótékony ezélra multságokat rendezni, nála nagyobb készséggel és lelkesebb ügyszeretettel senki sem törekedett. Az egylet mélyen fájlalta, midőn korával járó gyengesége miatt, megvált első alelnöki tisztségétől, de buzgóságát azóta is mindig hálásan tapasztalja.

³ *Berger Henrikné* szül. Hartstein Hermine, férje több pénzüintézetnél s társulatnál magas állást foglal el; ő maga élénk szellemével, mindenre kész s a való élettel számoló eszméivel, rendkívüli agilitásával az egyletnek nagy hasznára van. Az egylet mindennemű ténykedése körül sem időt, sem fáradságot nem kimélve tevékenykedik. Kiváló szerepet visz ezenkívül még több jótékony intézetben is (Fröbel gyermekkert, Izr. nőegylet).

A Veresné Szathmáry Teréz elnökségével új aera kezdődik a nőegylet történetében. Az addigi sikerek, a város tapasztalt pártfogása, a nagy közönség kiapadhatatlan bőkezősége megérlelték elnök lelkében azon gondolatot, hogy az egylet működését kiterjedtebbé s hatását úgy a humanismus, mint a cultura szempontjából általánosabbá lehet és kell is tenni. — E szép és nagy eszme világánál kezdette meg elnöki pályafutását; ez vezérelte, irányozta utjában, tetteiben; ennek megvalósítására szentelte idejének és életének java részét. Ritka erély, szívós kitartás, tevékeny buzgóság és gondos takarékoság által sikerült terveit keresztül vinnie, de küzdelmek árán, melyek olykor arra is bírták, hogy végleg visszalépjen a különben lelkéhez nőtt egylet ügyeinek vezetésétől. De az egyesület sohasem kételkedett az ő törekvéseinek eszményi tisztasága és szándékainak nemessége felől s tudván, hogy nagyon kevés a hivek és igazak száma, ragaszkodott hozzá és mind e napig nem bocsátotta őt el magától.

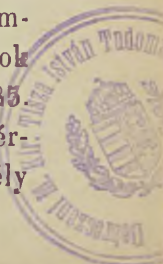
Veresné Szathmáry Teréz 14 évi elnökségéhez a sikerek egész sorozata fűződik. Felépült a diszes árvaház s 1892. év április 16-án rendeltetésének ünnepélyesen átadatott. Majd a mintaszerű schweizi árvaházak példájára az elnök kezdeményezése és buzgósága folytán az árvaházban VI. osztályu elemi iskola létesül s nyílik meg ugyanazon év szeptember első napján.

A siker újabb sikerek forrásává lesz. Az elnök egész Debreczen s vidéke társadalmára kiható, nagy fontosságú kultur industrialis kérdéssel kezd foglalkozni. A női kézi munka tanítását, a nőipart kívánja a nőegylet aegise alatt meghonosítani, úgy is, mint önálló czélt, ugyis, mint a háztartás szempontjából szükséges foglalkozást. Hűséges segítőtársa, a minden szépért és jóért lelkesülő *Eötvös K. Lajos* kir. tanfelügyelő, ki *Zalai Márk* keresk. akadémiai tanárral egyetértve mindent elkövet a *nőipariskola* felállítására érdekében. „Nemes ambícióval s tetterővel töltheti el — írja a választmánynak 1893. április 12-én kelt levelében — a nőegyletet oly munkatérnek meghódítása, mely a nyomornak nem megszüntetését, hanem meggátolását, nem utólagos orvoslását, hanem előzetes elhárítását biztosítja. Ez a munkatér a női munkatere, a

nők keresetképességének, vagy saját családi körükben a hasznost a szellemessel, az olcsót a czélszerüvel, az izlést a takarékoszággal egyeztető háztartásnak megteremtése.“

A nőipariskola bár a választmány egyrésze nem rokonszenvezett vele s nem tartotta a nőegylet feladatai közzé valónak, már-már létre is jön, midőn egy téves információm alapultó miniszteri leirat végrehajtására irányuló városi tanács-végzés nemcsak a nőipariskola felállításának vágta utját, hanem az árvaházi elemi iskola lételet is veszélyeztette. Ez, a sok gáncs és küzdelem mellett, az elnököt végképen elkeserítette s 1893. aug. 29-én állásáról leköszönt. „A küzdelem tovább folytatására — írja lemondó levelében — nincs erőm, s nézni azt, hogy eszméim, eddigi alkotásaim s az eddigi fényes eredmények, a melyeket a múltban a választmány buzgó támogatása mellett elérni szerencsés valék, mint semmisülnek meg s a nőegyesület működési köre mint szorul össze s mint törpül el — képes nem vagyok.“ Azonban, minekutánna a jobban értesült miniszter a letiltó határozatot érvényen kívül helyezte s így megszűnt a lemondás oka, az elnök megmaradt állásában. A nőipariskola 1893. nov. 3-án megnyilt. Az intézetnek a nőegylet tágas árvaházában helyiséget ad, de egyébbel fentartásához egyáltalában nem járul. Viszont a kebeléből és szakértő férfiakból választott felügyelő bizottság által intézi annak ügyeit.

Nem kevesebb kitartással és gonddal munkálkodott Veresné Szathmáry Teréz elnök és a vezetése alatt álló tevékeny választmány a nőegylet pénzerejének növelésén. — Mindennemű mulatságok, bálók, népünnepélyek tartása által amellet, hogy a város társas életének föllendítésén fáradoztak, egyszersmind jelentékeny összegekkel szaporították az egylet vagyonát is — Igy mindjárt a 80-as évek elején az 1883. január 13-án rendezett jelmez-bál 797 frt 48 kr., az 1884. január 5-iki közvacsora pedig 746 frt 80 kr. tiszta jövedelmet hozott. De mindezeknél nagyobb szabásuak, emlékezetesebbek és eredményökben szinte páratlanok valának azok a *népünnepélyek*, melyeket az egylet 1883. május 27-én és 1885. június 28-án a Nagy Erdőben Debreczen és vidéke rendkívüli érdeklődése mellett rendezett. — Különösen az 1883-iki népünnepély

mondhatni az egész városra kiható fontos esemény, általános örömnépesség volt. Jövedelme 1254 frt 94 kr., az 1885-iki népnépességé pedig 841 frt 48 kr.

1887-ben *Király Ferencz* orsz. gyűlési képviselő, mint kereskedelmi és iparkamarai elnök, a kamara helyiségeiben *művirágtanfolyamot* nyitott meg. Ez ügy érdekében föllelkesítvén a nőegyletet, az a tanfolyamot melegen felkarolta, árvaházában helyiséget adott neki, nemkülönben nagymérvű erkölcsi támogatásában is részesítette. A tanfolyam *Szirmayné, Mészáros Jusztina* vezetése alatt 8 hétig tartott s az a 25 szegény leány, aki a szép iparágat eltanulva, becsületes munkakeresethez jutott, méltán áldhatja a nőegyletet.

A különböző nőipart feltüntető és elősegítő *kiállítások* Veresné Szathmáry Teréz elnökben és a választmányi tagokban szintén mindenkor buzgó pártfogóra találtak. 1881-ben a budapesti orsz. nőparkiállítás sikere körül szorgoskodott az egylet, miről dicsérő okmányok szólanak. A művirág tanfolyamot befejezőleg 1887-ben az árvaházban munkakiállítást rendezett, mely a közönség részéről megfelelő figyelemben részesülvén, s jókora jövedelmet hozván, az egylet 1889. decz. 22-én az árvaházban ismét *női kézimunka kiállítással* adta újabb jelét annak, hogy hivatása magaslatán áll. 1892. ápril 16-án már az új árvaház diszes helyiségeiben rendezett egy *női házi ipar és kézimunkakiállítást*, mely az előzőknél is fényesebben sikerült.

Ezalatt az egylet vagyona — bár a segélyezett szegények és árvák száma is szaporodott — folytonosan emelkedett. 1882-ben, midőn Veresné Szathmáry Teréz átvette az elnökséget, mint az alábbi vagyoni kimutatásból kitűnik, volt az egylet vagyonának összes értéke 34,899 frt 81 kr., ma pedig az 1895-ik évi pénztári zárlat szerint 73,784 frt 99 kr.

Az anyagi, erkölcsi és kulturális téren elért ily szép sikerekért Veresné Szathmáry Teréz elnök érdemeit némiképen külsőleg is méltánylandó, az egylet sikerült arczképét lefestette, 1893. év márcz. 26-án ünnepélyesen leleplezte és az árvaház tanácsstermében felfüggesztette.

Az egylet tisztikarában idők folytán a következő változások történtek :

1884. október 19-én Tóth Sámuel letette a jegyzői tollat, melyet közel 5 évig nagy tapintattal és bölcs körültekintéssel vezetett. Helyébe *Csiky Lajost*¹ választották, ki tisztét 1888. okt. 14-ig ritka buzgósággal és igazi lelkesedéssel viselte. Utánna kis ideig *dr. Erdős József*² volt szives ismert lelkiismeretességével és szeretetreméltóságával vinni a jegyzőséget. 1889. július hó 7-én *dr. Oláh Miklós*³ foglalta el a jegyzői széket s 1890. nov. 30-ig nagy pontossággal töltötte be hivatalát. Utóda lett *dr. Tüdös János*,⁴ titkár néven az első, ki jogi ismereteit az egyleti és árvaházi új alapszabályok szerkesztése körül értékesítette, s bár 1893-ban megvált titkári állásától, az óta is a nőegylet, s mint annak — *Márton Imre* után — ügyvéde kiváló lelkiismeretességgel és gonddal jár el jogügyleteinek lebonyolítása körül.

¹ *Csiky Lajos*, a debreczeni ev. ref. kollegium hittanszakán a gyakorlati theol. tanára, a prot. családok kedvelt imairója. Általán az egyházi irodalom minden terén tevékeny munkásságot fejt ki, de főleg a belmissióval foglalkozik, a mely a humanusnak édes testvére. Külföldi, huzamos tartózkodása és utazásai alatt nagy előszeretettel figyelte meg és tanulmányozta az emberszeretet műveit, hogy tanulmányait idehaza értékesítse. Így propagálta, mint jegyző, nagy lelkesedéssel a *népkonyhák* ügyét, az iránt érdekes memorándumot nyújtott be, s nem rajta mult, hogy a népkonyhák Debreczenben nem létesültek. Mozgatta az egylet alapszabályainak az újabb viszonyokhoz mért revisióját. Mióta tisztségéről leköszönt is, melegen érdeklődik az egylet iránt.

² *Dr. Erdős József*, előbb páncsovai, majd ujsóvi lelkész, jelenben a debreczeni theologián az ujszövetségi exegesis tanára. Szakját idáig is több jeles művel gazdagította. Valódi papi jellem. Szelid lelke, békés szelleme, jó szive által szeretetre s azoknak, akik a szeretetet gyakorolják, támogatására hivatott. Sajnos, az egylettől hamar megvált.

³ *Dr. Oláh Miklós*, főispáni titkár; ereiben oly apának vére, ki szóval, tollal, buzgón szolgálta a közügyet. Mint az EMKE debreczeni fiókjának jegyzője hazafias kulturmissiót teljesített, mint a nőegylet jegyzője kiváló ügyességgel és kedveltséggel forgolódott tisztségében.

⁴ *Dr. Tüdös János*, a hasonnevű nyug. gym. igazgató s főiskolai derék tanárnak hozzá méltó fia, keresett ügyvéd, a debreczeni társas élet kedvelt tagja, ki mint a Csokonai kör titkára, irodalmi téren is szép sikereket ért el. Költői lélek, s eszményi irányánál fogva mintegy születve van a humanismus ápolására. Gondos keze látszik a jegyzőkönyveken és az egylet új alapszabályain.

Utánna egy évig *Fülep Imre*,¹ majd rövid ideig *Vántsa György*² voltak a titkárok. Utóbbi 1895. január 27-én visszalépvén, a titkársággal *S. Szabó József*³ bízott meg. De már korábban szervezett az egylet egy *főtítkári* tisztséget, melynek viselője az egyesületet az elnökkel együtt reprezentálja. Erre 1894. decz. 16-án közlekedéssel *Joó István*⁴ választott meg, ki az egylet iránt mindenha a legmelegebben érdeklődött s befolyásával és szavának súlyával kész volt segítségére sietni.

Ugyanezen alkalommal a *Lébb Pálné*, első alelnök lemondása folytán megüresedett helyre *Szabó Kálmánnét*⁵ választotta a közgyűlés. Lébb Pálnénak sok évi odaadó buzgóságáért jegyzőkönyvileg elismerést szavazott és őt tiszteletbeli alelnöknek kiáltotta ki.

Az egylet első pénztárnoka, Márton László hivatalát ritka odaadással és páratlan lelkiismeretességgel 17 évig, 1886. június 6-ig töltötte be. Ez idő alatt ugyszólván a nőegyletnek élt. Utódául

¹ *Fülep Imre*, főiskolai s. tanár; a kollégiumból a mezőturi ev. ref. főgymnasiumhoz választották meg rendes tanárnak. A társaságokban biztos föllépésével imponált. Főleg, mint ügyes mulatságrendező segítette elő az egyletet céljaiban.

² *Vántsa György*, nőipariskolai rajztanár, az ipar és művészet több nemében járatos, a debreczeni orsz. tanszerkiállítás titkára. Az egyletben kis ideig működött.

³ *S. Szabó József*, előbb karczagi gymn. tanár, majd naprágyi (Gömör-megye) ev. ref. lelkész, azután rimaszombati, kisujszállási, végül debreczeni főgymn. tanár.

⁴ *Joó István*, előbb szatmárnémeti ev. ref. lelkész, azután a debreczeni tanítóképző intézet igazgatója, jelenben a tiszántuli ev. ref. középiskolák felügyelője. Már pap korában lelkesen és hathatósan támogatta a szatmári nőegyletet működésében; barátja, sőt lelke volt minden humanus mozgalomnak. Igazgatói minőségében is bő alkalma nyílt az emberszeretet tényeit szó, irás és cselekedet által gyakorolni. Neveléstanával irodalmi téren maradandó emléket állított magának, s nemzedékek lelkében élesztgeti a humanismus szent tüzét. Tekintélyes tagja a városi képviselő testületnek s ez állását minden lehető alkalommal hasznosítja a nőegylet javára, melynek tudását és tapasztaltságát is áldozatul viszi.

⁵ *Szabó Kálmánné* szül. Fráter Etelka, a debreczeni kereskedelmi és iparkamara elnökének neje; tekintélyes és kiterjedt család tagja; maga a megtestesült jószívűség, kihez a szegények nem hiába folyamodnak. A betegek és nyomorultak egész seregét veszi fáradságtalan gondjaiba. Szive és háza mindenkor biztos menedéke és oltalma a szükségben levőknek. Az egylet céljait, de főleg a szegények ápolását nála melegebben senki sem karolja föl.

*Györy Eleket*¹ választották, ki 1895. május havában bekövetkezett haláláig hiven kezelte az egyesület reábizott vagyonát. Elhunytá után *Szücs Kálmánra*² ruházta a választmány és közgyűlés bizalma a pénztárnoki tiszteletet.

Orvosai, mintegy külső tisztviselői voltak az egyesületnek, először *Deutsch Ferencz*, azután *dr. Varga Géza* és *dr. Legányi Gyula*, végül 1893. óta *dr. Fráter Imre*, kik mindannyian nemes egyszerűséggel és sok köszönetre méltó buzgósággal fáradoztak az egyesület beteg szegényei és árvái körül.

Hianyos volna a nőegyesület múltjáról rajzolt kép, ha meg nem említeném annak két hűséges, és kifogástalan eljáróját. Az egyesület kezdetétől volt 1881-ig *Szabó József*, 1881-től pedig máig *Tóth József*, ki már előbb is működött, mint segédeljáró s valószínűségi élő lexikonja az egyesületnek. Becsülettel, tisztességgel jár-kezel hivatalában.

Ime a debreczeni nőegyesület 25 éves múltja, küzdelmei, sikerei! Szerény eszközökkel kétségkívül hatalmas eredményeket ért el, mert vele volt, általa és benne működött a szeretet mindeneket legyőző ereje, a mindenható Istennek Szentlelke, a ki lelkesedésre buzdította és megszentelte a nők szívét.

Ha valamikor, úgy ilyen eredmények feltűntetésekor érezzük, hogy csakugyan él és működik bennünk az Isten, s a hogy *Renan* mondja: „a meddig lesznek barátjai a jónak, hogy magokat a könyörületeség áldásos és szent cselekedeteire szenteljék; a

¹ *Györy Elek*, főiskolai pénztárnok volt s papi családból származott. Atyja, Györy Lajos, Kisujszállás nagytudományú lelkésze irodalmilag is nevet szerzett magának. Györy Eleket a Gondviselés aranyszívvel, s elpusztíthatatlan jó kedvvel áldotta meg. Kellemes bonhomijával mindenkit megnyert és magával ragadott. A társaságnak központja, lelke volt. Szellemes ötletei valószínűségi szálló igék lettek Debreczenben. A nőegyesületnek nemcsak pénztárát tartotta kifogástalan rendben, hanem az egyesület által rendezett mulatságok sikerében is nagy része volt.

² *Szücs Kálmán*, a Debreczeni Első Takarékpénztár könyvelője, ki ép oly szakértelemmel, mint buzgósággal kezeli az egyesület vagyonát. Nagy tevékenységet fejtett ki az egyesület vagyonának a változott viszonyokhoz mért fölbecslése körül s ez Emlékkönyv összeállításában is hathatós tényezőként működött közre.

meddig lesznek nő szivek, hogy a jót, szépet és tisztát szeressék....
addig élni fog bennünk az Isten.“

Igen! élni fog és működni beláthatatlan időkig. Áldó kegyelme
lebeg a nőegylet felett, hogy álljon és virágozzék ez meg-
számlálhatatlan évekig a szegények gyámolítására, az árvák
örömére.

B) Az egyesület alapszabályai.

A nőegyesület alapszabályait első ízben Budán 1869. június 3-án 1036. sz. a. hagyta jóvá a magyar kir. belügyminisztérium. Idővel ez az alapszabály sok részben elavult. 1885-ben Csiky Lajos egyesületi jegyző már sürgette az alapszabályoknak a változott viszonyokhoz mért felülvizsgálását, sőt a módosításokat is megtette. De a felülvizsgálás akkor létre nem jöhetett, s ügye egész 1892-ig húzódtott, a mikor a dr. Tüdös János titkár által készített módosított alapszabályokat a közgyűlés elfogadván, a minisztériumhoz felterjesztette. A felterjesztett s jóváhagyott alapszabályok ezek :

Az egyesület czime és székhelye.

1. §. Az egyesület czime: „Debreczeni Jótékony Nőegyesület.“
Székhelye: Debreczen.

Cél.

2. §. Az egyesület célja kettős :

a) Szegényeknek, betegeknek, elesetteknek, szóval másnemű állandó segélyben nem részesülő keresetképtelen szűkölködőknek nem, vallás és nemzetiségre való tekintet nélkül állandó, vagy időnkénti segélyezése, gyámolítása és ápolása.

b) Árva gyermekeknek 14—15 életévökig az egyesület árvaházában ingyenesen, vagy esetleg mérsékelt díjazás mellett nevelése, gondozása és tanítása s gondoskodás arról, hogy a kilépett árvák tisztességes házaknál elhelyeztessenek és élelmüket megkereshessék.

Vagyon és jövedelem.

3. §. Az egyesület vagyonát képezik :

- a) a Nőegyesület tőkevagyonára, melyben benn foglaltatnak az alapító tagok alapítványai is;
- b) az árvaháznak a fentitől elkülönített tőke vagyonára;
- c) a kifejezetten az árvaház céljaira és szükségleteire tett alapítványok.

Az egyesület jövedelmét képezik :

- a) a fentebb megjelölt tőkék és alapszabályok kamatai;
- b) az alapító tagok által fizetett kamatok;
- c) a rendes tagok évi járulékaik;
- d) a pártoló tagok egyszer s mindenkorra befizetett adományai;
- e) az őszi és tavaszi utcánkénti segélygyűjtések alkalmával befolyó pénzübeli és természetbeni adományok;
- f) a díjfizetés mellett nevelt árvák évi díjai; ezek s az e) pont alatti jövedelmek mindig az árvaház szükségleteire fordítatnak, s a menyiben készpénzben adatk, az Árvaház tőkevagyonához csatolandók;
- g) egyéb adományok;
- h) a választmány által rendezett mulatságok, bálók, előadások, kiállítások jövedelmei.

4. §. A fent elsorolt vagyon jövedelmét a választmány az egyesület megjelölt céljaira nyilvános számadás kötelezettségének terhe alatt belátása szerint szabadon használhatja fel. A tőkevagyon el nem költhető, hanem ingatlanba fektetendő, vagy takarékpénztárilag gyümölcsözőleg kezelendő.

Tagok s azok jogai és kötelezettségei.

5. §. Az egyesület tagjai lehetnek: tiszteletbeli, alapító, pártoló és rendes tagok.

- a) Tiszteletbeli tagoknak a közgyűlés általános szavazat-többséggel olyan kiváló egyéneket választhat, kik az egyesület ér-

dekében nagyobb tevékenységet fejtettek ki, s kiváló érdemeket szereztek.

b) Alapító tagok azok, kik készpénzben egyszer mindenkorra legalább is 40 frt azaz negyven frtot fizettek be az egylet pénztárába, vagy hitelképes kötelezvényen legalább is ennyinek befizetésére magukat kötelezték. A be nem fizetett alapító tagsági tőkék után évenként 5%-os kamat fizetendő.

c) rendes tagok azok, kik magukat 6 évre évi 2 frt dijnak fizetésére névalírásukkal kötelezték.

d) Pártoló tagok azok, kik egyszer s mindenkorra legalább is 4 frtot az egylet pénztárába készpénzben befizetnek.

6. §. A tiszteletbeli és alapító tagok az egyletnek örökös tagjai.

Azon alapító tag azonban, ki alapítványát be nem fizette, s annak kamataival legalább 3 évről hátralékban maradt, tag lenni megszűnik s a tagok sorából a választmány által töröltetik.

7. §. A rendes tagok 6 évre vannak kötelezve, s ezen idő alatt az évi díjat minden év folyamán az egylet pénztárába befizetni kötelesek.

Azon rendes tag, ki évi járadékával legalább 3 évről hátralékban maradt, a tagok sorából a választmány által kizárható.

8. §. Azon rendes tag, ki a 6 év leteltével kilépését az elnökségnél be nem jelenti, mindaddig, míg ezt be nem jelenti, köteles az évi járulékot fizetni.

9. §. A pártoló tagok rendkívüli tagok lévén, őket sem jog nem illeti, sem kötelezettség nem terheli.

10. §. Minden tagnak — kivéve a pártoló tagokat — jogában áll az egylet közgyűlésében részt venni, tisztviselők és választmány választásába szavazatával befolyjni, a választmánynak szegényeket segélyezésre és árvákat felvételre ajánlani, az árvaházban az árvák neveléséről és gondozásáról személyesen meggyőződést szerezni.

11. §. Azon alapító tagnak, ki legalább is 1000 forintot készpénz, vagy ingatlanban legalább ennyit érő alapítványt tesz, s azt az egylet vagyonába beszolgáltatja, illetve az egylet birto-

kába bocsátja, joga van egy árvát az árvaházban leendő felnevelésre és eltartásra kijelölni.

Szervezet és igazgatás.

12. §. Az egyesület ügyeit intézik :

- a) a közgyűlés,
- b) a választmány,
- c) a felügyelő bizottság,
- d) a tisztviselők, u. m. :
 1. elnök,
 2. alelnök,
 3. titkár,
 4. pénztárnok.

Közgyűlés.

13. §. Évenként egyszer, lehetőleg mindig az év első harmadában rendes közgyűlés tartatik. Ezen kívül a szükséghez képest 10 választmányi tag által írásban beadott kérelemre a tárgy vagy ügy megjelölése mellett, a melynek elintézése végett közgyűlés tartása kívántatik, az elnök köteles bármikor rendkívüli közgyűlést hívni össze.

14. §. Az elnök, ha szükségét látja, saját jószántából is hívhat össze rendkívüli közgyűlést.

A rendes közgyűlés határidejét és tárgysorozatát a választmány állapítja meg, s az kellő időben hirdetés útján is közzéteendő. A hirdetés közzététele a rendkívüli közgyűlés megtartásának idejére is kötelező.

15. §. A közgyűlés határozatképes, ha legalább 20 rendes tag — beleértve a tiszteletbeli és alapító tagokat is — van jelen. Tárgyalásait vezeti az elnök, akadályoztatása esetén valamelyik alelnök.

16. §. A közgyűlés :

1. Határoz a választmány által előterjesztett évi jelentés, az évi zárszámadások, valamint a következő évi költségvetés felett és a felmentvényt megadja.

2. Választja általános szavazattöbbséggel az elnököt, s viszonylagos szavazattöbbséggel a többi tisztviselőket, a felügyelő bizottságot, a választmányi tagokra beadott szavazatok összehesámolásával megbizott szavazatszedő bizottságot, mely az elnökségen kívül három tagból áll, s feladata befejeztével magától megszünik, továbbá szavazatlapok utján a választmányt, s végül az egylet tiszteletbeli tagjait.

3. Határoz a beterjesztett inditványok, előterjesztések, vagy panaszok felett, akár a választmány, akár egyes tagok által terjesztettek légyen azok elő.

17. §. A szavazás a közgyűlésen rendszerint felkiáltással, ha azonban csak egy tag kívánja is, titkos szavazással szavazatlapok utján történik. A választmányi tagok választása mindig szavazatlapokkal történik.

18. §. Ha a közgyűlés a tagok csekély száma miatt nem határozatképes, az elnök által szóval 8 napra ujra összehivatik a közgyűlés, a mikor is a megjelentek a számra való tekintet nélkül érvényesen határoznak.

Választmány.

19. §. A választmány az egylet rendes tagjaiból választott 60 tagból áll, és a tagok által a közgyűlésen benyujtott szavazatlapokkal viszonylagos szótöbbséggel 3 évre választatik. A 3 év leteltével minden tag ujából megválasztható.

10. §. Ha a szavazás folytán a fenti szám el nem éretnék, vagy időközben a választmányi tagok száma halálozás, kilépés, vagy más ok miatt csökkenne, a választmánynak joga van a legközelebbi rendes közgyűlésig magát az egylet tagjai közzül kiegészíteni.

21. §. A választmányban szólás és szavazatjoggal birnak az egylet tiszteletbeli tagjai is, mint örökös választmányi tagok.

A választmányi üléseken az árvaházi tanitónő megjelenni, s minden kérdésre felvilágosítást adni köteles. Szavazati joggal azonban, mint ilyen nem bir.

22. §. A választmány, kivéve a nyári két havi szünetet, rendszerint minden hónapban egyszer ülést tart.

23. §. Érvényes határozathozatalára az elnökségen kívül legalább 10 tag jelenléte szükséges.

24. §. Öt tagnak az elnökhöz beadott, s a tárgy megjelölését magában foglaló kérelmére 10 napon belül bármikor rendkívüli választmányi ülés hivandó össze.

25. §. A választmány tárgyalásairól jegyzőkönyv vezetetik, mely a legközelebbi ülésen hitelesítettik, s az elnök és titkár által aláíratik.

26. §. A választmány hatásköre :

1. Lehetőleg kipuhatolja a segélyre szorulókat, munkaképtelen gyámoltalanokat, betegeket, s mindenféle ugy állandó, mint ideiglenes segélyezési ügyekben végérvényesen határoz.

2. A segélyért folyamodók körülményeit és viszonyait két kiküldött tagja által megvizsgáltatja s általában minden segély ügyben csakis előrebocsátott vizsgálat után dönt.

Nem élethossziglan megszavazott segély meghosszabbításának csakis újabb és lelkiismeretes vizsgálat mellett van helye.

A nyári időszakban a segélyezések lehetőleg korlátozandók, s ez időszakban új szegény segélyezésnek csakis rendkívüli szükség esetén van helye.

3. Kipuhatolja az oly teljesen árva szegény gyermekeket, kik az árvaházba felvételre érdemesek. Ha a felvétel iránt folyamodás adatott be, két kiküldött tagja által a felveendő árva viszonyait megvizsgáltatja, s a felvétel felett csakis előre bocsátott vizsgálat után, de végérvényesen határoz.

4. A felnevelt árvákat elbocsátja, képességeiket igazoló elbocsátó levéllel ellátja, s az iránt is gondoskodik, hogy az árva kilépése után tisztességes kenyérkeresethez juthasson.

5. Megválasztja az árvaházi orvost.

6. Megállapítja az árvaházi orvos, és a pénztárnok tiszteletdíjának és a titkár irodai általányának évi összegét.

28. §. Az árvaházi tanitónői állásra a választmány hirdet pályázatot, a pályázat lejártával a pályázók közül álta-

lános szavazattöbbséggel élethossziglan alkalmazott tanítónőt választ.

Pályázat helyett a választmány, ha ez iránt nézetkülönbség nincsen, a tanítónői állás betöltését meghívás útján is eszközölheti.

E tanítónő elmozdítása iránti intézkedést fontos okok fennforgása esetén a közgyűlésnek indokolt indítványban javasolhatja.

28. §. A választmány minden évben egyszer kiküldött tagjai által utczánként segély gyűjtést rendez az árvaház közszükségleteinek fedezésére; s ez alkalommal úgy pénzbeli, mint élelmiszerekből, ruhanemüekből és hasznavehető tárgyakból álló adományokat is elfogad, s ezeket nyilvánosan nyugtázza.

29. §. Az egyesület bevételének fokozására évenként egy vagy több összejövetelt, bált, estélyt, előadást, népnünnepélyt rendez és annak jövedelmezősége és sikere érdekében mindent elkövet.

30. §. Az egyes tagjainak kiosztott aláírási ivenek aláírt új tagokat időnként felveszi, esetleges kitörlés, vagy kizárás felett határoz. E határozat a közgyűléshez fellebbezhető.

31. §. Pénztárnok és elnök évi jelentése felett határoz. A rendszeres közgyűlés tárgysorozatát megállapítja, határidejét kitűzi, a közgyűlés elé terjesztendő esetleges indítványok felett indokolt véleményt nyilvánít.

32. §. A felügyelő bizottság által megvizsgált évi zárszámadást és költségvetést kinyomatja és közzéteszi.

33. §. Kezeli az egyesület vagyionát, illetőleg ellenőrzi a pénztárnok és tisztségviselők működését, szükség esetén bármikor pénztárvizsgálatot rendelhet el és foganatosíthat.

Felügyelő bizottság.

34. §. A felügyelő bizottság a választmányon kívül álló szakértő férfiak közül a közgyűlés által szavazattöbbséggel 3 évre választott 3 tagból áll.

35. 1. A felügyelő bizottság köteles minden évben legalább

egyszer szabályszerű pénztárvizsgálatot tartani, s annak eredményéről a választmánynak jelentést tenni.

36. 1. Köteles továbbá a pénztárnok évi jelentését és a zárszámadást a pénztár és vagyonállapottal összehasonlítva felülvizsgálni s annak eredményéről a közgyűlés elé a felmentés iránti javaslattal együtt jelentést tenni.

Elnök és alelnökök.

37. §. Az elnök a közgyűlésen a szavazatok általános, a két alelnök a szavazatok viszonylagos többségével három évre választatik.

38. §. Az együletet hatóságokkal és egyes személyekkel szemben az elnök képviseli.

39. §. Az elnök teendői :

1. Közgyűlés és választmányi ülések összehívása, s azokon a tárgyalás vezetése.

2. Közgyűlési és választmányi ülések jegyzőkönyvének az egyület nevében kiadott felhívások, kérelmek, vagy más iratoknak aláírása.

3. Az árvaház feletti felügyelet és szükség esetén közvetlen rendelkezés.

4. Az árvaházból elbocsátott árva elbocsátó levelét a tanító-nővel együtt az elnök írja alá.

5. Az elnök írja alá a titkárral együtt a választmány által megszavazott segélyekre vonatkozó utalványokat.

Joga van szükség esetén a választmány utólagos jóváhagyásának feltétele alatt rendkívüli segély czimén 10 frtig, folyó szükségleti kiadásokra pedig 50 frtig elnökileg utalványozni.

40. Az alelnökök az elnököt teendői teljesítésében minden irányban támogatják; akadályoztatása esetén pedig felváltva helyettesítik és teendőit végzik.

Titkár.

41. §. A titkár teendői :

A rendes és rendkívüli közgyűlések, s a választmányi ülések

jegyzőkönyveit vezeti, a szükséges kiadványokat elkészítteti, az egyesület nevében kiadott felhívásokat, közleményeket stb. szerkeszti és leiratja és mindezeket az elnökkel együtt aláírja; az összes jegyzőkönyveket letisztáztatja; az állandóan és ideiglenesen segélyezettek névjegyzékét összeállítja, a köz- és választmányi ülésekre a meghívókat kibocsátja, minden pénztalványt ellenjegyez.

42. § A titkár működéséért díjazásban nem részesül, az irtó munkák végeztetésére azonban minden évre évnegyedenként egyenlő részletekben előre fizetendő irodai általány illeti.

Pénztárnok.

43. § A pénztárnok az alapszabályok rendelkezései értelmében kezeli az egyesület összes vagyonát, vezeti az összes számadásokat, minden évről jelentést és zárszámadást s minden évre költségvetést készít, s azt az évi rendes közgyűlés előtt egy hóval a felügyelő bizottságnak betérjeszti.

44. § A pénztárnokot működéséért minden évben egyenlő részletekben évnegyedenként előre fizetendő tiszteletdíj illeti.

Jogtanácsos.

45. § Az egyesület peres, vagy egyéb jogi ügyeit a megválasztott jogtanácsos intézi, kit a szokásos ügyvédi díjak illetnek.

Az egyesület feloszlása.

46. § Ha a közgyűlés az egyesület feloszlását határozza el, az a m. kir. belügyminiszteriumnak bejelentendő.

Ez esetben azonban a nőegyesület vagyona az árvaházat illetendi, s mint önálló és állandó intézetre, arra ruházandó át.

47. § Az esetben, ha az egyesület az alapszabályokban meghatározott cél és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által, — a mennyiben további működésének folytatása által az állam, vagy az egyesületi tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék — haladéktalanul felfüggeszthető, s ezután elrendelhető szabályos vizsgálat eredményéhez képest végleg fel is

oszlatható, vagy esetleg az alapszabályok legfontosabb megtartására különbeni felosztás terhe alatt kötelezhető.

Kelt a „Debreczeni Jótékony Nőegylet“ 1892. évi június 19-én tartott évi rendes közgyűléséből.

Dr. Tüdös János,
nőegyleti titkár.

Veresné Szathmáry Teréz,
nőegyleti elnök.

23126. szám

V. 10.

Látta a m. kir. belügyminiszter azzal a hozzáadással, hogy az alapszabályok megváltoztatása s feloszlás esetén az egyleti vagyon hovatartozása tárgyában hozott közgyűlési határozatok jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjesztendőek.

Budapesten, 1893. évi márczius hó 22-én.

a miniszter helyett :

Andrássy
államtitkár.

C) Az egyesület jelenlegi tagjai.

I. Tisztikar.

Elnök: Veresné Szathmáry Teréz, az egyesületnek 1869. óta előbb alelnöke, 1882. óta elnöke.

Alelnökök: I. Szabó Kálmánné, II. Berger Henrikné, előbbi 1895., utóbbi 1882. óta.

Tiszteletbeli alelnökök: Komlóssyné Thurzó Róza 1869-től 1879-ig, Kacsokovics Ivánné 1879-től 1882-ig, Lébb Pálné 1882-től 1895-ig működő alelnökök.

Főtákos: Joó István 1895. óta.

Tákos: S. Szabó József 1895. óta.

Pénztárnok: Szücs Kálmán 1895. óta.

Orvos: Dr. Fráter Imre 1893. óta.

Fogtanácsos: Dr. Tüdös János 1893. óta.

Felügyelő bizottság tagjai: Kövy Lajos 1893. óta, Márk Endre és Márton Imre 1895. óta.

Segédszemélyzet:

Eljáró: Tóth József 1881. óta. *Segéd-eljáró:* Bihary Károly 1895. óta.

2. Tiszteletbeli választmányi tagok.

1. *Derékyné br. Györffy Róza* 1869. óta tag.
 2. *Gr. Kornizs Zsigmondné* 1869-től 1881-ig választmányi tag, 1881-től 1882-ig elnök.
 3. *Révész Bálintné* 1869. óta tag.
 4. *Tisza Kálmánné* 1869. óta tb. választm. tag.
 5. *Özv. Szabó Lajosné* 1869. óta tag.
- Nőegyesület története.

3. Választmányi tagok.

1	Ábrahám Lászlóné	32	* Dr. Kola Jánosné
2	* Áron Manóné	33	Komlóssy Arthurné
3	Dr. Balkányi Miklósné	34	Lajos Ignáczné
4	Bay Gáborné	35	Dr. Legányi Gyuláné
5	Békessy Lászlóné	36	Dr. Losonczy Álmosné
6	Özv. Békési Gyuláné	37	Márk Pálné
7	Benyáts Emilné	38	Mayer Emilné
8	* Béressy Sámuelné	39	Özv. Mede Gyuláné
9	Berger Jenőné	40	Özv. Moldoványi Ignáczné
10	Berger Mórné	41	Mózer Adolfné
11	Bosznay Istvánné	42	Muraközy Róza
12	* Brunner Edéné	43	Nánássy Miklósné
13	Ifj. Csanak Józsefné	44	Naszády Ivánné
14	Csiky Lajosné	45	Nemes Kálmánné
15	Danilovics Elekné	46	Ormódy Lajosné
16	Dr. Dusóczky Pálné	47	Örvényi Ottóné
17	Eötvös Károly Lajosné	48	* Dr. Pallay Miklósné
18	Füleky Pálné	49	* Paksy Imréné
19	* Gaál Józsefné	50	Pellet Sándorné
20	Géresi Kálmánné	51	Puky Gyuláné
21	Özv. Geréby Fülöpné	52	Özv. Polgár Gyuláné
22	Gerster Gyuláné	53	Rázsó Gyuláné
23	* Gerzon Ödönné	54	Riesz Lipótné
24	Györffy Józsefné	55	Röszler Richárdné
25	* Özv. Hegyi Mihályné	56	Sass Béláné
16	Hollaender Gyuláné	57	Siegmeth Károlyné
27	Horváth Bálintné	58	* Simonffy Imréné
28	* Jablonczay Kálmánné	59	Simonffy Gyuláné
29	Joó Istvánné	60	Somogyi Pálné
30	Kapros Gáborné	61	* Özv. Stegmüller Sándorné
31	Kaszanyitzky Eudréné	62	Slezák Vinczéné

63 * V. Szabó Jánosné	71 Tóth Béláné
64 Szabó Miklósné	72 Ujházi Mária
65 * Szallár Ferenczné	73 Varga Dalmy Teréz
66 Szathmáry Mihályné	74 Dr. Varga Bálintné
67 Szöllösi Ferenczné	75 Varga Károlyné
68 Szücs Kálmánné	76 Özv. Vértessy Lajosné
69 Takács Ferenczné	77 Zalai Márkné.
70 * Tikos Istvánné	

4. Rendes tagok.

	Antalovics Gyuláné	Özv. Borsányi Viktorné
	Altman Józsefné	25 Özv. Bodó Sámuelné
	Baum Miksáné	Bosznay Károlyné
	Bacsó Ferenczné	Budaházy Istvánné
5	Bartók Ágostonné	Buzás Elekné
	Balázs Ödönné	Buday Józsefné
	Basa Gáborné	30 Czabán Dánielné
	Balogh Jánosné	Cziffer Nándorné
	Ifj. Barcsay Miklósné	Csiffy Lászlóné
10	Balla Mihályné	Debreczeni Lajosné
	Bauer Ignáczné	Demetrovics Pálné
	Bahunek Ignáczné	35 Dicsőfi Józsefné
	Baróthy Béláné	Donogán Istvánné
	Balogh Istvánné	Dobray Józsefné
15	Özv. Bartha Istvánné	Dobos Kálmánné
	Bekényi Ottokárné	Dörre Ferenczné
	Berger Fischbein Fáni	40 Dörfler Mária
	Bechert Manóné	Erber Vilmosné
	Bisutka Gáborné	Eriez Endréné
20	Biczó Gyuláné	Özv. Erdőssy Pálné
	Biederman Józsefné	Erdey Miklósné
	Blattner Gyuláné	45 Erdey Jánosné
	Blattner Béláné	Farkas Albertné

	Fazekas Sándorné		Juhász Istvánné
	Falk Lajosné		Dr. Karsa Istvánné
	Félegyházy Jánosné		Karai Sándorné
50	Fischbein Ignáczné	85	Kaffka Róza
	Fleischman Mórné		Kain Borsos Róza
	Fried Emilné		Kardos Istvánné
	Dr. Fráter Imréné		Kardos Lászlóné
	Fürst Ödönné		Kernhoffer Józsefné
55	Gáll Ferenczné	90	Dr. Kemény Mórné
	Gebauer Károlyné		Dr. Király H. Ilona
	Gecsey Etelka		Killer Edéné
	Dr. Gulyás Istvánné		Kovács Lajosné
	Gondy Károlyné		Komlóssy Dezsőné
60	Görtl Nándorné	95	Özv. Kovács B. Gyuláné
	Özv. Győry Elekné		Kálnai Lipótné
	Győrffy Aladárné		Koncz Ákosné
	Özv. Gyuricska Jánosné		Koncsek Gézáné
	Gyura Lőrinczné		Koncz Elekné
65	Haselmayer Eliz	100	Konrád Mariska
	Harsányi Jánosné		Kopeczky Józsefné
	Harsányi Imréné		Kovács Imréné
	Harsányi Istvánné		Konrád Jánosné
	Hartstein Kálmánné		Kölcsey Sándorné
70	Hanke Emilné	105	König Károlyné
	Dr. Hegedüs Pálné		Kolbenhayer Kálmánné
	Hennel Sámuelné		Knoll Rudolfné
	Helmer Antalné		Kulcsár Józsefné
	Helmbacher Mihályné		Kubay Alajosné
75	Horváth Jánosné építészné	110	Özv. Laky Lajosné
	Horváth Tamásné		László Józsefné
	Dr. Horváth Károlyné		Özv. Láposy Ferenczné
	Horváth Jánosné		László Albertné
	Huttlész Istvánné		Lengyel Imréné
80	Honis Józsefné	115	Lévay Ferenczné
	Jámbor Jánosné		Leidenfrost Árminné

	Lichtschein Menyhértné		Rózenberg Józsefné
	Lippmann Sámuelné		Özv. Sárváry Ferenczné
	Lukács Árminné		Sárváry Izabella
120	Márk Endréné	155	Schäffer Nándorné
	Mayering Gyuláné		Silbermann Joachimné
	Mihalovits Istvánné		Schürger Gyuláné
	Móricz Ferenczné		Schmied Paula
	Miskolczy Nándorné		Stiber Jánosné
125	Moskovics Jenőné	160	Steinberger Gyuláné
	Özv. Muraközy Károlyné		Stern Győzőné
	Muraközy Lászlóné		Stern Józsefné
	Müncz Gusztávné		Sesztina Jenőné
	özv. Nagy Bálintné		Simacsék Ferenczné
130	Nagy Sándorné	165	Szabó Pfanschmidt Teréz
	Nagy Andrásné		Szabó Sománé
	Nagy Gyuláné		Szabó Emma
	Ifj. Nánássy Lajosné		Szabó Mihályné
	Özv. Nánássy Gáborné		Szabó Ferenczné
135	Náday Rezsőné	170	Szabó Sándorné
	Némethy Lászlóné		Szabó Jánosné
	Ifj. Novelly Edéné		Szabó Józsefné
	Orosz Péterné		S. Szabó Józsefné
	Orosz Istvánné		Szalay Istvánné
140	Dr. Öreg Jánosné	175	Szathmáry Józsefné
	Papp Albertné		Szathmáry Péterné
	Ifj. Pájer Józsefné		Szathmáry Károlyné
	Pálffy Gáborné		Szalay Józsefné
	Özv. Péntek Ferenczné		Szepessy Antalné
145	Pongor Jánosné	180	Szent Királyi Tivadarné
	Reichmann Árminné		Szedlák Józsefné
	Riesz Henrikné		Szentessy Jánosné
	Ring Mária		Szegheő Istvánné
	Dr. Rotshnek V. Emilné		Szepessy Gizella
150	Rott Sámuelné	185	Szinay W. Erzsébet
	Róth Jánosné		Özv. Szikszay Istvánné

	Szögyény Jánosné	205	Özv. Urbányi Ferenczné
	Özv. Szőke Istvánné		Zagyva Imréné
	Szúnyogh Sándorné		Zádor Lajosné
190	Szücs Mihályné		Özv. Vass Pálné
	Özv. Tamanóczy Fer.-né		Varga Lajosné
	Tafler Ignáczné	210	Wágner Gyuláné
	Tatay Ferenczné		Vásárhelyi Istvánné
	Tóth Sándorné		Várady Ignáczné
195	K. Tóth Kálmánné		Vecsey Imréné
	Özv. Tóth Gyuláné		Vecsey Zoltánné
	Tóth Kálmánné	215	Weinberger Albertné
	Tóth Lajosné		Weinberger Lajosné
	Tóth Sámuelné		Veisz Lélyné
200	Tóth Józsefné		Weichinger Károlyné
	Thiszen Arthurné		Vértessy F. Zsuzsánna
	Török Gáborné	220	Visky Károlyné
	Özv. Ujfalussy Józsefné		Winkler Mihályné
	Udvarhelyi Károlyné	222	Weszprémy Zoltánné.

Feljegyzet: Az alapító tagok névsora az alapítványi összeggel együtt alább a „**Vagyoni állapot**“ czime alatt található meg.

2. AZ EGYLET MŰKÖDÉSE.

A) Szegény ügy.

A Jótékony Nőegylet egyik célját a legelső alapszabály eként határozza meg: „Debreczenben lakó, feddhetlen erkölcsű életökről köztudomás szerint ismert házi szegények nyomorát enyhíteni, nem, faj és valláskülönbség nélkül; az önhibájukon kívül szükségben sinlődő családokat és egyeseket segíteni, sőt az emberi gyarlóságból elesetteket is, javuláshoz segédkezet nyújtván, felemelni, ápolni; az egészen elhagyott betegeket gyógyíttatni“.

Ehez képest, mihelyt az alapítványokból, pártolók adományaiból és a tagsági díjakból az egylet pénzüsszeggel rendelkezett, azonnal megkezdette a nyomorban sinlődők segélyezését. Az első segélykérvények — szám szerint 10 — 1869. november 28-án tartott választmányi ülésen lettek bemutatva. A választmány a segélyezésnek következő módját állapította meg :

A segélykérvények hiteles szegénységi és orvosi bizonyítvánnyal felszerelve adassanak be. Az orvosi bizonyítvány az illető kérvényező munkaképtelenségét, esetleg betegségét tartozik igazolni. Ekkor az elnöknő két választmányi tagot megbiz, hogy a folyamodó szegényt lakásában keressék föl, kérdezzék ki s a látottak és hallottak után adjanak véleményt, hogy a kérvényező méltó-e a segélyre és mily mértékben? A választmányi gyűlés ezeknek információja alapján szavazza meg a segélyt vagy utasítja el a folyamodót.

Az első 10 segélykérőt a kiküldött választmányi tagok meg-

vizgáltatván, véleményes jelentéseiket 1870. január 2-án nyújtották be. E legelső szegényvizsgáló választmányi tagok voltak : *Komlóssyné Thurzó Róza, Pércsi Antalné, Kovács Dánielné, Osterlam Ernőné, Örvényi Vilmosné, Tikos Istvánné, Béressy Sámuelné, Szabó Demeterné, Szallár Ferenczné, gr. Kornizs Zsigmondné, Ferenczy Alajosné, Nánássy Ferenczné, Brunner Edéné, Csanády Györgyné, Pallay Miklósné, Frics Józsefné, Sebess Györgyné, Simonffy Imréné, Szepessy Antalné.* Jó részben ma is élnek városunk eme lelkes hölgyei és mind e napig buzgón forgolódnak az elhagyatott szegények és nyomorultak körül. Őket látogatják, az egyesület által részökre megszavazott segélyösszegeket — belátásuk szerint — vagy egészben, vagy részletben azoknak átadják, gondoskodván arról, hogy a segély haszontalanul el ne fecséreltessék, hanem az valóban a nyomor enyhítésére szolgáljon. Emez áldott lelkű, jószívű nők, mint vigasztaló angyalok jelentek és jelennek meg az elhagyatott szegények, a tehetetlen betegek hajlékában, — nyájas szavaikkal bizalmat, erőt öntenek beléjük s a nőegyesület segélyével, melyhez igen sokszor a magukéból is tesznek, enyhületet hoznak azoknak.

A legelső segélyező gyűlésen 1870. január 2-án 22 szegénynek nyújtott az egyesület segélyt. Ugyanekkor a költségvetésben az első év segélyösszegét 1000 forintban állapította meg, a mely tekintélyes összeg nyilvános bizonyítéka annak, hogy mily szépen adakozott Debreczen város közönsége az egyesület humánus czéljaira s mennyire igyekezett ez kezdettől fogva eleget tenni magasztos feladatának.

Az 'első években nemcsak pénzsegélyt nyújtott az egyesület a szűkölködőknek, hanem ruhával és a téli időszakban fával is ellátta őket. Ezeket a gondozók szerezték be. A segélyezés részint egyszersmindenkorra szól a pillanatnyi nyomor elhárítására, részint három hóra a tartósabb szükség enyhítésére, részint egész évre] a nagy inség távoltartására. Sőt mindjárt az első évben *élethossziglan* segélyezettek is vett föl az egyesület azon szerencsétlenek közül, kik önhibájukon kívül egész életükre nyomoré-

kokká lettek, vagy a jólét öléből a szükség száraz karjaiba dobatván, koldulni nem mertek.

A betegek körüli gyógykezelésre minden díj nélkül ajánlkozott *Deutsch Ferencz* orvos, ki több éven át nemes ügybuzgalommal fáradozott az egyesület érdekében. Utána 1886. óta hasonló önzetlenséggel gyógykezelték a betegeket *dr. Varga Géza* és *dr. Legányi Gyula*. *Szilágyi Péter Mihály* és *Rotschnek V. Emil* gyógyszerészek pedig 30% leengedése mellett adták a gyógyszereket, elismerésre méltó módon könnyítvén ezzel meg az egyesület feladatának teljesítésében.

Az első választmányból a szegényeket gondozó buzgó nők egész hosszú sora állott elő, a kik, ha el nem haltak, vagy a városból máshová nem költöztek ma is a régi melegséggel és fáradhatatlansággal működnek minden dicséretre méltó tisztokban. Megérdemlik, hogy neveiket hálával és tisztelettel jegyezzük fel az Emlékkönyv lapjaira. Im ezek a már föntebb említettek kivül: *Áron Manóné, Bánky Istvánné, Berghoffer Istvánné, Borsos Ferenczné, Budaházy Istvánné, Buzás Pálné, Csorba Ágota, Dalmy Károlyné, Farkas Ferenczné, Fürst Mátyásné, Fekete Baranyi Eugénia, Gaál Józsefné, Gräfl Györffy Róza bárónő, Göttl Mária, Hegyi Mihályné, Horváth Józsefné, Jablonczay Kálmánné, Kacs Kovács Ivánné, Kovács Lajosné, Kulcsár Dánielné, dr. Kola Jánosné, Keresztszeghy Antalné, Király Józsefné, Kállai Amália, Kacsó Ferenczné, Lébb Pálné, Lobmayer Józsefné, László Sándorné, Nánássy Lászlóné, Paksy Imréné, Papp Mórné, Pusztay Lajosné, Révész Bálintné, Sesztina Lajosné, Stegmüller Sándorné, id. Szathmáry Mihályné, V. Szabó Jánosné, Török Pálné, Tóth Lajosné, Weinman Fülöpné, Vecsey Imréné.*

Általán véve azt látjuk, hogy az első választmánynak csaknem minden tagja részt vett az egyesület működésében. Később a munkálkodás kisebb számra (20—30) korlátolódik, míg a választmány több tagja — főleg az utóbbi években — ugyszólván csak névleg szerepel a listában.

A buzgó és szorgalmas első választmány megmaradt töredéke

-- a kidőlteket vagy eltávozottak helyett — később is kapott a szegények ügye iránt különösebben érdeklődő, friss erőket. Ilyenek : *Berger Henrikné, Csiffy Kata, Dragota Sándorné, dr. Dusóczky Pálné, Klekner Manoné, Mikinszky Károlyné, Medgyaszay Imréné, Rácz Györgyné, Rotschnek V. Emilné, Sik Lajosné, Tóth Ferenczné, Tóth Sámuelné, Várady Imréné.*

Főként az 1879-iki tisztújító közgyűlés tett rendkívül szerencsésnek mondható választást. Ekkor került bele a választmányba több oly urnő, kik lankadást nem ismerő tevékenységgel és soha el nem fogyó szeretettel karolták fel az elesetteket és nyomorban sinlőket. Ezek: *Buzás Elekne, Csanády Ödönné, Géresi Kálmánné, Joó Istvánné, Kaffka Róza, Kapros Gáborné, Kis Józsefné, Kaszanyitzky Endréné, Legányi Gyuláné, Némethy Lajosné, Szabó Kálmánné, Takács Ferenczné, Varga Ferenczné.*

1882-ben szintén nagyon lelkes tagokat nyert a választmány, kik közül a szegény gondozása körül következők fejtettek ki buzgóságot: *Békessy Lászlóné, Komlóssy Arthurné, Lesczinszky Lajosné, Márk Pálné, Mayer Emilné, Nemes Kálmánné, Ormódy Lajosné, dr. Popper Alajosné.*

Az óta még máig — a tisztújító gyűléseken ujonnan választott — következő választmányi tagok tanusítottak vagy tanusítanak a szegények iránt dicséretes érdeklődést: *dr. Balkányi Miklósné, Benyáts Emilné, Bekényi Ottokárné, Berger Jenőné, Füleky Pálné, Feischl Károlyné, Gerster Gyuláné, Györffy Józsefné, Hausner Lajosné, Kronauer Gyuláné, Medve Kálmánné, Örvényi Ottóné, Riesz Lipótné, Sass Béláné, ifj. Szathmáry Mihályné, Szabó Mihályné, Simonffy Istvánné, Scheer Benőné, Tóth Béláné, Varga Károlyné, Vértessy Lajosné.*

A szegényeket gondozó választmányi tagok a szükölködők áldó imádsága között osztották ki a segélyeket. Nem egyszer kellett azonban hálátlansággal is találkozniok. A nyomor sok embert nem csak szánandóvá, s lelkileg eltompulttá, hanem gorbán követelővé is tesz. Az egyesület jegyzőkönyve néhányszor megütközve említi fel azt a botrányos elégtelenséget és tiszteletlenséget, melylyel némely szerencsétlenek a jó szívvvel nyuj-

tott segélyt fogadták. Ezen hálátlanokat az egyesület egyszersmindenkorra kizárta a segélyből s bár fájdalommal tapasztalta eme jelenségeket, csüggedetlenül folytatta tovább is nemes hivatását.

Időközben Debreczenben nagy kiterjedésű közkórház építetvén, a nőegylet a betegek ápolásával felhagyott, sőt természetben sem adott többé segélyt, egyedül pénzben. A legnagyobb havi segélyösszeg volt eddig 10 frt. S minthogy egészen 1894-ig élethossziglan is vettek föl segélyre szegényeket, van olyan, a ki már 10—15 év óta élvezi az egyület jótékonyágát, s ily módon nem kevesebb, mint 1500—2000 frtot kapott egymaga segélyképen. 1894-ben a közgyűlés elhatározta, hogy ezentul élethossziglan senkit sem segélyez az egyület, de azokról, a kiket már így fölvelt, haláláig gondoskodik. Ezek évről-évre fogynak. Számuk jelenleg 16.

A segélyezésnek tehát ma három neme gyakoroltatik. 1. A pillanatnyi szükség elhárítására az egyszersmindenkorra nyújtott; 2. a nagyobb szükség enyhítésére a havi; 3. a tartósabb inség távoltartására a 3 havi segély. A kik húzamosabb nyomorban sílődnek, azok számára az egyszer megszavazott havi segély — a gondozó előterjesztése után — negyedévről-negyedévre megújítatik. Ily nyomorultak száma ma meghaladja a negyvenet.

Mennyit költött az egyület évről-évre a segélyezésekre, az alábbi pénztári kimutatás hiven feltünteti. *A végösszeg 41'925 frt 27 kr* oly tekintélyes, hogy bizonyára kevés nőegylet van hazánkban, mely annyit fordított volna hason célra.

Valószínű, hogy a nőegyletre ezentul a szegények és ügyefogyottak sorsa nem nehezedik annyira, mint eddig. Ugyanis Debreczen sz. kir. város eddigi szegényházaihoz (Ref. szegényápoloda, Kath. nosocomium) 1895-ben a millennium küszöbén egy nagy intézetet épített és nyitott meg a szegények számára s ezzel humanitarius törekvéseire föltette a koronát. Ez intézetben a városnak minden arra érdemes szegénye lakást és teljes ellátást nyer. Az intézet megnyitásával egyidejűleg a városban a házankénti koldulás is örök időkre eltöröltetett. Ugyancsak a mult esztendőben

jött létre a katolikusok körében egy paulai Szent-Vinze nevről nevezett egyesület, mely hasonlóképen a szegények felkarolását tűzte ki feladatául.

De ennyi emberbaráti intézmény és menedékhely létesülése mellett is a nőegyletre a szegényügy körül mindig várnak feladatok. Egyfelől, mert a város lakossága, tehát szegényei is folyton szaporodnak; más felől, mert mindig lesznek oly szerencsétlenek, a kik inkább éhen halnak, mintsem kérjenek, a kik soha sem fognak beilleni a szegényházak lakói közzé. Ezeket felkutatni s rajtuk a nőknek a Gondviseléstől adott finomságával és tapintatával úgy segíteni, hogy azt ne vegyék megszegyenítő alamizsnának, — ez lesz jövődében a nőegyletnek egyik fontos feladata.

B) Árvaiügy.

A nőegylet 1860-iki alapszabályában az egyletnek másik fontos czélja eként volt körvonalozva: „Fősulyt fektetni az ügyefogyott árvák jó gondviseltetésök és nevelésök eszközzésére.“

A társadalomnak általános vezérlő elvévé lett krisztusi tan alapján készült eme szabály értelmében az egylet megalakulása után azonnal működni kezdett s nagy buzgósággal pénzről és módokról gondoskodott, hogy a szeretet tényeit az árvák irányában is gyakorolhassa. Nemcsak alapítókat nyert az árvaház részére, hanem multságokat, műkedvelő-előadásokat rendezett már 1870. elején annak javára, sőt ez év márcziusában az utczánkénti segélygyűjtést is megindította. E gyűjtés eredménye várakozáson felüli volt; Debreczen városa lelkes közönségének áldozatkészsége, szerető jó szive impozáns módon nyilvánult s nyilvánul az óta máig, mert az egylet évről-évre kibocsátja gyűjtőit, kik már ezrekkel növelték ily módon az árvaház alaptőkáját.

Hogy az egyesület mielőbb fölkarolhassa az árvák ügyét, azt lehetővé tette *Veres Lászlóné* alelnök nagylelkű ajánlata, a ki az 1870. márczius 13-án tartott választmányi gyűlésben Péterfia külvároson 897. sz. a. lévő házát 1 évre díj nélkül engedte át az árvák otthonául, sőt az azon szükségelt átalakításokat is saját költségén eszközöztette. Így az egylet ez irányban is megkezdhette áldásos működését. 1870. ápril 18 ára már elkészült az árvaházi szabályzat és házi-rend, melyet érdekesnek tartok ide iktatni:

Az árvaház szabályai.

1. A nőegylet czélja, midőn az árvaháznak eszméjét fölkarolta, az volt, hogy szülők nélküli szegény gyermekeket elhelyez-

vén, azokat anyailag gondosan ápolja, és igyekezzék a társadalomnak szorgalmas, feddhetlen erkölcsű nőket, azokból hű és igazságos cselédeket képezni. Szeme előtt tartván azt, hogy későbbi időben, úgy a mint az anyagi és szellemi viszonyok engedik, fejleszteni és fokozni fogja árvaházának körét.

2. A rendes szabály szerint, csak szülők nélküli gyermekek fölvétele, főfeladata a nőegyletnek; de gyakran megtörténik, hogy csak név szerint vannak szülőinémely gyermeknek, s így nem részesülnek szeretetben, sem a példa, melyet látnak, nevelésükre jó befolyással nem lehet. Ily esetben a nőegylet tökéletesen meggyőződván arról, hogy egy fiatal lelket megvédhet a romlástól, menhelyét: „az árvaházat“ előtte el nem zárja, de azon föltétellel, hogy ha egyszer a nőegylet pártolásba fölvette, azon percztől fogve átveszi, azon, a szabályok által meghatározott időre a szülők minden jogát, a gyermekeket ki nem vehetik az idő letelte előtt; és a nőegylet rendelkezik, át lévén ruházva reá a szülők joga; ezen idő alatt csak meglátogathatják gyermekeiket, de másba beleszólásuk nem leend.

3. A fölvételi idő 6 évtől 10 évig; kisebbet vagy nagyobbat már nem örömet vállal el az egylet. Az árvának belépésekor el kell látva lenni keresztlevéllel, szülői halotti bizonyítványával és himlőbeoltási bizonyítványával; ha pedig élő szülők gyermeke vétetnék fel: egy irással, melyben törvényesen átruházza az egyletre jogát, azon időre; szegénységi bizonyítványával, ha azon okból kéri a fölvételt, mert képtelenek eltartani.

A kilépés az árvaházból 14 éves korában leend. Ekkor a nőegylet kötelessége, őket elismert jó családhoz elhelyezni; a mely család egy ily árvát átvesz, kötelezi magát, azt 2 évig magánál tartani, lelkiismeretesen felügyelni, hogy az árvaházban szokott felügyelet és fegyelem az árva felett továbbra is meg legyen. Ha a két év letelt, az árva szabad akaratától függ, egy bizonyos díjért ott megmaradni vagy más helyre menni. A nőegylet igyekezni fog, növendékére befolyást szerezni, de tetteleg már nem elegendik többé az árvának ügyeibe.

5. Mikor belép az árva az „árvaház“-ba, legelőször is meg

kell azt fürösztetni s az árvák egyenruhájába felöltöztetni. Ha valami jó öltözéke van, belépésekor azt vagy visszaadni hozzátarozóinak, vagy bármily csekély áron eladván, árát az árva nevére a takarékpénztárba letenni, és mikor az árvaházból kimegy, azt neki kézbesíteni.

6. A felügyelőnél egy könyvbe beiratik a következő sorozat :

1-ször. A gyermek neve

2-szor. Felvételének napja.

3-szor. Születési helye.

4-szer. Kora.

5-ször. Vallása.

6-szor Kilépésének napja.

7-szer. Kihez és minő szolgálatra adatott.

Árvák gondozása.

7. Hat éven aluliaik nem vétetnek be az „árvaház“ ba, de ha akadna ily árva, a nőegylet azt azon ideig valami jó házhoz, fizetés mellett elhelyezné. Az egyletnek kötelessége lenne arra felügyelni, hogy az lelkiismeretesen gondozva legyen. De ily hat éven aluli gyermeket a nőegylet csak egészen árvát vesz fel. Oly gyermekek, kiknek szülői vannak, ezen jótékonyságból ki vannak zárva, és az egylet semmi szin alatt el nem helyezné azokat.

8. A felügyelő kötelessége őket irás, olvasás és kézimunkára tanítani. Számtanra valami szegényebb sorsu tanítót járat az egylet. Azon esetre, ha a felügyelő nem tudna vallási oktatást adni, minden árva saját lelkészétől tanulná azt.

9. A választmányi tagok, rendesen az „árvaház“ működése megkezdésének első két hetében, naponta fölvaltva győződnek meg annak állapotáról, azután egy héten kétszer. Az „árvaház“ könyvébe bejegyzik nevöket s a napot, melyen a látogatás történt, valamint netáni észrevételeiket is. Az árvák büntetése a felügyelő lelkiismeretére bizatik. A büntetés lehet elkülönítés vagy böjtölés, de ez csak ugy történhet meg, hogy a levest tölök egészségi szempontból, elhuzni nem szabad soha.

10. Az árvák magok közt, mint testvérek kell hogy legyenek,

egymást „te“-nek szólítva, a felügyelőnőt „anyám“-nak, a cselédet mindig „magázva“, attól, ha valamire szükségük van, kérni tartoznak, és a tett szolgálatot megköszönni el ne mulasztásuk soha.

11. A felügyelőnő köteles a gyermekeket meglátogató választmányi tagok észrevételeire, írásban megfelelni és felvilágosítást adni; a napi számlát vinni, melyet hetenkint tartozik az elnöknek beadni.

12. A gyermekek a szükséges ruha és ágyneművel így kell hogy ellátva legyenek :

1 ágy, 1 szalmazsák, 1 párna, 1 pokrócz, 4 lepedő, 2 párnahaj, (kék vagy vörös koczkás), 4 ing, 2 könnyebb szoknya, 1 melegebb téli barchent, 2 kendő nyakra, 1 harmadik fejre, mikor kimegy, 2 ruha, kék karton mindennapi, 1 ugyan olyan vasárnapi, 2 zseb-kendő, 3 törülköző, 4 kötény, 4 pár harisnya most egyelőre, azután ők kötik azt maguknak, 2 pár czipő, 1 meleg kendő, 1 barchent bujkó, mosdótál, fésű, 1 bontó, 1 sűrű, 1 fogkefe, 1 kis tükör, 1 gyűszű, 1 olló.

Az árvaház rendje.

A gyermekek télen hat órákor, nyáron pedig öt órákor kelnek fel; felöltöznek, megmosdanak, a szobát összetakarítják; hét órákor reggeliznek. Nyolcz órától tizig tanulnak fölváltva írni, olvasni; tiztől féltizenkettőig dolgoznak; ekkor asztalt teritnek, tizenkét órákor ebédelnek; ebéd után ismét eltakarítanak mindent, szobát sepernek, az edényeket felmosni segítnek. Két órától négyig dolgoznak, ekkor egy óráig másnapra tanulják a leczkét; hat órától hétig pihenés engedtetik játszásnak; félnyolcz órákor vacsorálnak és kilencz órákor lefeküsznek.

Szombatoként nagyobb takarítás és a ruhaneműek kiigazitása.

Télen a gyermekek hat órákor kelnek fel és nyolcz órákor fekösznek le.

Az árvák mindennemű munkára szokni kötelesek, a meszelést, házfelsurolást és tapasztást kivéve, mert ezen munkák a test fejlődésére nézve ártalmasak, a nagyobbak azonban a konyhában

rendre foglalkoztatnak, a főzés és ésszerű gazdálkodás elsajátítása végett.

Vasárnap délután, egy közülük, ki már olvasni tud, a többieknek egy óráig felolvas, hogy megszokják a vasárnap délutánt is nemesak játékkal tölteni, hanem hasznos dolgok tanulmányozására fordítani.

A gyermekek folyton felügyelet alatt tartandók, magukra hagyni nem szabad őket soha.

Eme szabályzat és rend alapján az árvaház 6 gyermekkel 1870. július 3-án megnyitott. Szép nap volt az a nőegyletre; vágya: az árvák gondozása megfelelő helyiségben hihetetlen gyorsasággal megvalósult már működése első évében, holott más nőegyletek évtizedek múlva érik el ezt az eredményt. Az elnök és a választmányi tagok hetenként buzgón látogatták az árvák otthonát. Felügyelőnővé kipróbált hűségű, okos, gondos, a háziasszonyi teendőkből és a kézimunkában járatos nők választottak. Szerencésnek mondhatja magát a nőegylet, hogy e tekintetben mindig jó választást tett.

1871-ben a nőegylet már oly szép árvaházi alappal rendelkezett s annyit szorgoskodott a tőke gyarapítása körül, hogy már árvaház építésére gondolt. E végből Debreczen város ismert áldozatkészségéhez fordult, kérve, hogy az árvaház számára ingyen telket ajándékozzon kegyeskedjék. A nemes város meghallgatta a kérő szót s az elnök 1871. ápr. 30-án már örömmel jelenthette, hogy a Nagy-Péterfia-utcza végén lévő pusztát telket (ma 932. sz.) az árvaház czéljaira ajándékozta azon fentartással, hogy ha az árvaház és a nőegylet valaha megszűnnék, az ismét a város birtokába megy át. A fölleskült választmány két építész azonnal fölkerült az építendő árvaház tervrajzának elkészítésére és benyújtására, sőt a „tervek“ átnézésére egy szakértő bizottságot is nevezett ki. A város nagylelkűségét még azzal tetézte, hogy az építéshez téglát és cserepet adni ígért, s a mellett a működő, kis árvaházat tűzifával is segítette.

A választmányi tagok buzgósága sem lohadt. Minden alkalmat fölhasználtak az árvaház tőkájének növelésére. Maga

gr. Bethlen Mikó Róza elnök járt elől lankadatlan tevékenységgel. Dicsérőleg emelik ki a jegyzőkönyvek még főleg Komlóssyné Thurzó Róza, Kacs Kovics Ivánné, Béressy Sámuelné, Papp Mórné és Fürst Mátyásné fáradozásait. *Kacs Kovics Ivánné* — az árvák iránti hő szeretetét látván a választmány — még 1871-ben az árvaház felügyeletével bízott meg s ezen tisztét példátlan odaadással töltötte be.

Ugy látszott, hogy az árvaház építése csakugyan küszöbön van, sőt már az elnöknő azon óhajtságának ad kifejezést, hogy szeretné az építkezést 1872. nyarán megkezdeni, midőn a fölkért építészek magas költségvetése (egyiké 11 000 frt anyagokkal, a másiké ugyanannyi anyagok nélkül) a választmányt, de főleg az elnöknőt az építéstől teljesen visszaretentette, úgy, hogy most már elvileg egészen ellene nyilatkozott a költséges árvaház építésének. Ennélfogva az építés elhalasztott, s az árvák bérházakban neveltettek tovább.

A következő 1873-ik évben még egyszer napirendre került az árvaház építésének ügye. Ugyanis Vecsey Imre építész az előbbieknél czélszerűbb és tetszetősebb tervvel s kisebb költségvetéssel állott elő, melyet az egylet el is fogadott, s az építés megkezdését, ha a körülmények nem gátolják, az év augusztusára ki is mondta.

E tárgyban ez az utolsó, sajnos, csak irva maradt határozat egész 1890-ig. Az építkezés ügye végképen elaludt. De azért a nagy buzgalmu elnöknő és a választmány kiválóbb tagjai nem szűnnek meg a közönség áldozatkészségéhez appellálni és évről-évre hangyaszorgalommal növelni az árvaház alaptőkéjét. Egyesek még fürdői időzésük alatt is gyűjtenek (Béressy Sámuelné), mások idegen földön (Steinacker Sándorné Schweizban, Winterthurban) terelik embertársaik adakozó jó indulatát e humánus intézmény felé.

1875-ben már nem építésről hanem házvételről gondolkozik a választmány, miután az jutányosabbnak ígérkezett. Azonban akkor ez sem sikerült. Az árvák már a harmadik bérházba költöztek, át, mely sok kellemetlenséggel volt összekötve. Egyébként

a felügyelőnő elismerést érdemlőleg nevelte az árvákat. „Hisszük — mondá gr. Bethlen Mikó Róza, — hogy tudni fogják mindazt, a mire jövendő helyzetökhöz képest szükségök lesz; ennél magasabbra mivelni őket *tévedt eszme* volna, miután célunk az alsóbb osztályu leánykák nevelése.“ A kiváló urnő eme nézete fölött a későbbi kor mondott itéletet. Ma már az árvaházakban mindenfelé iskolákat rendeznek be, azon elvből indulva ki, hogy ha már egyszer védelmébe fogadta az árvaház a gyermekeket, erkölcsi kötelessége értelmét is annyira kiképezni és az életre őt ugy előkészíteni, hogy támogatás nélkül, erkölcsi tisztaságának szigoru megőrzése mellett lehessen a társadalomnak hasznos és munkás tagja. A tudatlanság szokott a legtöbb bűnnek forrása lenni.

Az árvaház ellenőrzése 1877-ben — az elnök soknemű elfoglaltsága miatt — egy felügyelő bizottságra ruháztatott. Elnöke: Kacskovics Ivánné. Tagjai: Lébb Pálné, Dragota Sándorné, Brunner Edéné, Csiffy Kata, Paksy Imréné, Jablonczay Kálmánné, Nánássy Lászlóné, Béressy Sámuelné, Klekner Manóné, Áron Manóné, Rác Györgyné.

1879-ben az árvaház vételének fentebb említett terve csakugyan testet öltött. Az egyesület megvásárolta a Kis-Mester-utczai 1437. hrsz. háztelket a rajta lévő épülettel együtt 8268 frtért. Az épület egyelőre megfelelőnek mutatkozott, de a telek nem volt elég tágas. Ezért az egyesület azon munkálkodott, hogy a szomszédos 1433. hrsz. telket is megszerezze, a mi végre sikerült is. Vételára 877 frt 82 kr.

Az árvák tehát állandó otthont és édes menedéket nyertek s az egyesület jóleső örömmel tekinthetett végig sikerein. Csak az árvák tanitása volt összekötve soknemű nehézséggel. A tanításnak a felügyelőnők által kezdetben gyakorolt módját a népiskolai törvény érvényen kívül helyezte, s a növendékek kötelezve voltak a nyilván. elemi iskolákba járni, a mi — azoknak nagy távolsága miatt — a kellő felügyelet szempontjából sok gondot adott az egyesületnek. 1882. nov. 29-én a Veresné Szathmáry Teréz elnökléte alatt tartott gyűlésen már azon indítvány merült föl, hogy czélszerű volna, ha az árvaházban lévő gyermekek nyilvános köz-

iskolába nem járnának, hanem valamely alkalmas tanítónő az árvaházba bejárna s helyben oktatóná őket, mivel az iskolabjárás nagyon sok időt vesz tőlük igénybe. Ez ügy előkészítésére akkor egy bizottság választatott, de az indítvány eredményre még sem vezetett. Tíz évig szunnyadt a szép eszme s akkor egy önálló árvaházi elemi iskola alakjában támadt fel, hatalmasabban és erőteljesebben, mint a hogy még remélni is lehetett

Hogy azonban ez a nagyszerű idea, melyért Veresné Szathmáry Teréz teljes odaadással fáradozott, megvalósulhasson, hogy általában a folyton szaporodó árváknak egy minden igényeket kielégítő otthonuk lehessen, új árvaház építéséről kellett gondoskodni. A telek meg volt, az, melyet a város még 1870-ben ajándékozott az egyletnek, pompás helyen, a nagy-erdei ut mentén, egészséges levegővel, szabad környezettel és nagy kiterjedéssel. Az elnök következetes kitartással ápolta az árvaház építésének eszméjét, s hosszú idő múlva törekvését végre a legteljesebb siker koronázta. 1891-ben a régi árvaház 12 000 frtért eladatott, s eljött az idő, hogy új és díszes otthon emeltessék az árváknak. A nemes város, hivatása magaslatán állván, készséggel sietett az egylet segítségére és téglával meg cseréppel járult az építkezéshez, úgy, hogy az árvaházra hozott nemes keblű áldozatának értékét telekben és épületanyagban legalább is 10 000 frtra lehet becsülni. Ezen kívül az építkezés összesen 13 565 frtba került.

Az árvaházat *Tóth Béla* építész készítette, ugyesen keresztül vitt és czélszerűen komponált terv alapján. Nem nyulik ki az utcára, hanem több méternyivel beljebb fekszik, s mindenünnen szabad; előtte szépen parkirozott tér, díszes vaskerítés, belől fák és virágágyak a szőnyegkertészet remekeivel. Az épület homlokzata egyszerű, de izléses; beosztása a kívánalmaknak mindenben megfelelő, hogy ne mondjam, mintaszerű. Alatta mindenütt sutterrain. A szemlélőre az egész árvaház rendkívül kellemes benyomást gyakorol, s a városnak is méltó ékességére szolgál. A vaskerítésre a választmányi tagok maguk gyűjtöttek 1500 frtot. Első helyen fáradozott e részben *Komlóssyné Thurzó Róza*.

A nőegylet a város által ajándékozott telekhez még egy má-

sik, a Gőzmalom utcára nyíló telket is megszerzett s így ma egy \square alakú telket bir, melynek összes területe $4 \cdot 206 \square$ méter. Ennek jórésze konyha és disz kert, melyen a jelenlegi kertész buzgalma folytán üvegház is létesült. Az egész telek épületeivel és járulékaival 31 863 frt 50 kr értéket képvisel.

Az árvaház 1892. ápr. 16-án lett rendelkezésének átadva, a választmányi és rendes tagok, nemkülönbén nagyszámú közönség jelenlétében. Debreczen városát az ünnepélyes megnyitáson *Simonffy Imre* kir. tanácsos polgármester, *Bészler Lajos* és *Körner Adolf* tanácsosok képviselték. *K. Tóth Kálmán* lelkész megható imádságban esedezett áldást az árvák hajlékára; *Veresné Szathmáry Teréz* elnök szivből jövő s szivhez szóló rövid megnyitó beszéde után *dr. Tüdös János* emelkedett beszédben pillantott vissza az egylet multjára és kérte továbbra is a jó szivek kedves áldozatát. Az árvaház megnyitási ünnepét még azzal emelte a nőegylet, hogy ugyanakkor az árvaház termeiben szorgalmas női kezek munkájának meglepő szép eredményét tárta fel a nagy közönség előtt. E kézi munka kiállításban részt vett Debreczen egész intelligens hölgyvilága.

Az árvaház védnökségét Ő fensége *Stefánia* főherczegasszony még 1884-ben kegyelmesen elfogadni méltóztatott s midőn a nőegylet az árvaház fokozatos fejlődését s az új árvaház felépülését kötelességszerűleg Ő fenségének tudomására juttatta, azt kegyesen és különös tetszéssel fogadta s az árvaházat további és állandó jó indulatáról biztosította. Az árvaház homlokzatán így ragyog annak teljes czime: „*Stefánia főherczegasszony, özvegy trónörökösne védnöksége alatt álló nőegyleti árvaház*“.

Az új otthonba a legszebb reményekkel költöztette át árváit a nőegylet, de alig helyezkedtek el, mint villám a derült égből jött azon csapás, hogy egy növendék által behurcolva a trachoma az árvaházban járványszerűleg lépett fel. Ennélfogva az elkülönítés haladéktalanul s felsőbb rendeletre is szükségessé válván, az egyletnek 16 árva részére bérházzal kellett gondoskodni, a mi tetemes költséggel járt. Ekkor ismét Debreczen városa nyújtott neki segítséget. A trachomás árvák így elkülönítve gyógy-

kezeltettek 1895. évi októberig, a mikor — teljes gyógyulások alapján — a miniszteri leirat megengedte, hogy az árvaházba visszaköltözhetnek. E költözködés ez évi május 1-én fog történni s ezzel ismét jobb napok viradnak az egyesületre.

I. Árvaházi iskola.

Hazánk egyik jeles paedagogusa 1868-ban írta a következőket: „Ha az árva leányokat vagy a gyámoltalan, önmagukon nem segíthető szülék gyermekeit iskoláztatjuk s iskoláztatás után, a mennyire szükséges, gondoskodunk arról, hogy becsületes foglalkozást kapjanak, akkor a jótékonyságnak a legszebb parancsát gyakoroljuk, mert egyuttal az erkölcsöt és munkásságot biztosítjuk tehát jótékonyságunk nem pillanatnyi, hanem állandó hatással fog birni.“ A kötelező iskoláztatás behozatalával a nőegyleti árvaház növendékei is tartoztak elemi iskolákba járni s így a nevelés áldásaiban részesültek. Számuk azonban hovatovább növekedett. Ez és az árvaház fejlődésének meggondolása azon eszmét érlelték meg Veresné Szathmáry Teréz elnöknő lelkében, hogy az árvaház felépítése után egy, a jövőnek is szóló derék alkotással tegye fel az egylet működésére a koronát, t. i. a mintaszerű schweizi árvaházak példájára *iskolát* létesítsen annak kebelében.

E szép eszmével szemben sok aggály, sőt merev elvi ellentét is merült fel magában a választmányban, de az elnöknő kitartása, rábeszélése által az akadályokat elhárítván, s az egyletet az iskola eszméjének megnyervén, annak felállítása végre kimodatott. Ezzel elérte az árvaház fejlődésének legmagasabb fokát, legfőlebb még e fokon kiterjedésben nyerhet idővel valamit.

Az iskola teljes VI. osztályúvá szerveztetett 1 nevelőnői állással, melyre a pályázatot nyomban kihirdették. Az állás jövedelme: lakás, teljes ellátás az árvaházban és 360 frt készpénz. Jelentkezett 15 pályázó, kik közül a választmány 1892. aug. 15-én *Székely Melinda*, kézdi-vásárhelyi ev. ref. elemi leányisk. kitűnő okleveles tanítónőt választotta meg.

Székely Melinda 1895. július 1-ig töltötte be az árvaházi tanítónői állást, akkor megvált az egylettől és nem sokkal utóbb a

debreczeni orsz. tanítói árvaházban árvaanyává neveztetett ki. Árvaházi iskolája mindenkor kitűnő volt; szelleme, képzettsége biztos garantiát nyújtottak az egyletnek az árvaházi tanítás és nevelés elért magas niveaujának fentartására. Azonban váratlanul hirtelen lemondott állásáról, mit a választmány őszinte sajnálattal vett tudomásul.

A megüresedett állásra a pályázat újra kirdettetvén, 6 okleveles pályázó közül 1895. jun. 28-án *Gecsey Etelka* berekböszörményi ev. ref. elemi leányiskolai tanítónő választatott meg, ki képesittségének foka (kitűnő) és többoldalúsága (torna, kézimunka) által előnyösen vált ki pályázó társai közül s ki e mellett gyakorlati működését is felette elismerő bizonyítvánnyal támogatta. Működését az árvaházban 1895. aug. 1-én kezdette meg s azóta folytatja finom nevelői tapintattal, szakértelemmel és gondos körültekintéssel.

Az iskolába bejáró, tandijas növendékek is felvehetők; — az összes növendékek száma ez idő szerint: 33.

2. Felügyelők.

1. Tarpai Jánosné 1870. jun.-tól 1870. decz.-ig.
2. Pataky Dánielné 1870. decz.-tól 1877-ig.
3. Brancs Amália 1877—1886. jan.-ig.
4. Liskay Istvánné 1886. jan.-tól 1886. szept.-ig.
5. Breuer Adolfné 1886. szept.-tól máig.

Jelenlegi kertész és házmester:

Rubringer József.

3. Az árvaház növendékei 1870—1895-ig.

Sor- szám	Felvételi év	Növendék neve	Kiadás ideje	Megjegyzés
1	1870	Varga Erzsi	1878. jan.	
2	"	Barna Juliánna	1878. febr. 15.	
3	"	Papp Terézia	1881. aug.	
4	"	Papp Eszter	1881. szept.	
5	"	Kovács Mária	1878. márcz.	
6	"	Kiss Rebeka	1878. ápr.	
7	1871	Piros Rozália	1877. máj.	
8	1873	Szarvas Juliánna	1876. ápr.	1872. nem vétetett fel egy sem.
9	"	Rostási Berta	1881. nov. 5.	
10	"	Nagy Mari	?	elszökött.
11	"	Biró Ilona	1874. ápr. 19.	meghalt.
12	"	Dekmár Teréz	1881. okt. 5.	
13	"	Farkas Julia	1883. jan. 1.	
14	1874	Varga Juliánna	? márcz. 11.	
15	"	Meltz Zsófia	1874. máj. 1.	meghalt.
16	"	Biller Margit	1878. márcz. 5.	
17	"	Fülöp Amália	1880. jul. 20.	
18	"	Dekmár Berta	1879. febr. 10.	1875. és 76-ban nem vétetett fel egy sem
19	"	Balogh Sári	1881. nov. 9.	
20	1877	Mester Mária	1883. jun. 20.	
21	"	Ormós Ilona	1879. hó ?	
22	1878	Lux Irma	1886. nov. 1.	
23	"	Tiszai Izabella	1881. jan. 1.	
24	"	Tiszai Ilka	1882. jan. 1.	
25	"	Grün Etelka	?	
26	"	Kovács Teréz	1883. decz.	
27	1879	Tóth Juliánna	1886. okt. 15.	
28	1880	Csukás Mária	1883. okt.	
29	1881	Spuller Emma	1890. hó ?	
30	"	Molnár Eszter	1893. jul. 18.	

Sorszám	Fölvételi év	Növendék neve	Kiadás ideje	Megjegyzés
31	1881	Kulcsár Ilka	1885. okt. 1.	
32	1882	Szőke Zsuszka	1890. hó ?	
33	"	Cseh Margit		Kevés ideig volt bent.
34	"	Kreizler Rozália	1889. jun. 10.	
35	1883	Oroszi Karolin	1884. marc. 10.	
36	"	Károlyi Erzsi	1890. hó ?	
37	1884	Nagy Etelka	?	
38	"	Fábri Emma	1885. okt. 1.	
39	"	Papp Róza	1890. hó ?	
40	1885	Pohl Irma	1895. okt. 30	
41	"	Osvald Ilona	?	meghalt
42	"	Steinhard Erzsi	Jelenleg is bent van.	
43	"	Steinhard Mariska	" "	
44	"	Erdős Erzsébet	1886. nov. 1.	
45	"	Tavarnay Emma	1890. hó ?	
46	1887	Orosz Eszter	1893. hó ?	1886-ban nem vétett fel egy sem.
47	"	Szécsényi Róza	1889. decz.	
48	"	Kovács Ilona	1888. ápr.	
49	"	Dalmi Berta	1895. okt. 30.	
50	1889	Bunkóczy Mária	1891. jun. 15.	1888-ban nem vétett fel egy sem.
51	"	Beéli Teréz	Jelenleg is bent van.	
52	1890	Ujvári Julia	" "	
53	"	Soltész Róza	1895. okt. 23.	
54	1891	Doma Mária	Jelenleg is bent van.	
55	"	Zelán M. Ilona	" "	
56	1892	Sas Eszter	" "	
57	"	Molnár Mária	" "	
58	"	Molnár Zsuzsa	" "	
59	"	Zsiros Mária	" "	
60	1893	Darvasi Mária	" "	
61	"	Pócsi Piroska	" "	
62	"	Pócsi Erzsi	" "	
63	"	Pócsi Margit	" "	
64	"	Pócsi Mariska	" "	
55	"	Ujvári Mária	" "	
66	1895	Bartha Eszter	" "	1894-ben nem vétett fel egy sem.
67	"	Major Eszter	" "	
68	"	Major Zsuzsa	1896. febr. 29.	meghalt

4. Az árvaház jelenlegi szabályzata.

Általános határozatok.

Az árvaházba csakis 5 évesnél nem fiatalabb s 10 évesnél nem idősebb vagyon és gyámol nélküli, teljesen, azaz apátlan, anyátlan árva leányok vétetnek fel vallás és nemzetiségre való tekintet nélkül, kik között a debreczeni születésűek idegenek felett előnyben részesülnek.

Kivételnek e szabály alól csak az esetben van helye, midőn az árva tartása és neveléséért testület vagy egyes egyén a megállapított évi díjat fizeti, mert évi díjjal félárva is felvetők. Az évi díj 80 frt. 50 frt befizetése mellett egy ágy felszerelése eszközölhető, mely emléktáblával jelöltetik.

Az árva mielőtt felvétetnék, az intézeti orvos által alaposan megvizsgáltatik s az árvaház kötelékébe csakis az orvos beleegyező nyilatkozata után vehető fel.

Az árvaházban a gyermekek olcsó, de egészséges élelmezésben részesülnek, egyszerű s lehetőleg egyforma ruházatot kapnak. Oktatást nyernek mindenféle házi, konyhai, kerti és egyéb női, különösen kézimunkában, valamint minden tantárgyakban, a melyeket a fennálló népiskolai törvény kötelezőknek rendel.

Az intézet személyzete.

Az intézetben a következő alkalmazottak működnek:

A nevelőnő, ki az intézet vezetője s kinek minden alkalmazott engedelmeskedni tartozik.

A házmester, ki egyszersmind kertész; a gazdasszony, ki

a főzést, mosást, takarítást stb. végzi; szükség esetén még egy cseléd, ki ennek minden munkában segítkezik.

A nevelőnőt a választmány választja pályázat, vagy meghívás útján; a többi alkalmazottakat pedig az elnök fogadja fel és bocsátja el a választmány utólagos jóváhagyása mellett.

A nevelőnő.

A nevelőnő az elnök és választmány ellenőrzése mellett önállóan végzi az árvák elméleti és gyakorlati tanítását, a házi rend szerint felügyel azok erkölcsi fejlődésére, azt helyes irányba tereli, s gondoskodik, hogy az árvák testi kiképzése se hanyagoltassék el.

Egyedül gyakorolja az árvák feletti fegyelmet. Őrzi az összes taneszközöket, könyvtárt, kézi munkákat s figyelmét kiterjeszti az árvák ruházatára és holmijára.

Naplót vezet, melyben minden árva részére külön lap nyitattik, a hova bevezeti az azoknak maga viselete, erkölcsi fejlődése, s a tantárgyakban és házi munkák körüli előhaladása tekintetében felmerülő minden fontosabb mozzanatot.

Az árva kilépésénél az intézetből az elbocsátó levelet kiállítja.

A gazdasszony.

A gazdasszony vezeti az összes házi munkákat, melyeknél a nevelőnő ellenőrzése mellett a serdültebb árvákat is rendszeresen foglalkoztatja és oktatja.

Kezeli az éléskamrárt, fűskamarát stb. végzi a napi szükséges bevásárlásokat azon heti pénzből, melyet a hetenként váltakozó felügyelő választmányi tag szolgáltat ki naponként vagy 2—3 napra előre kezéhez s erről pontosan elszámol. Számon tartja az árvák összes fehérneműit, ruházatát s az öltözködéshez szükséges egyéb eszközöket.

Házi rend.

A nevelőnő, kinek minden más alkalmazott engedelmeskedni tartozik, az intézet vezetéséért mindenkor felelős.

Az árvaházi növendékek tavasszal és nyáron 5, télen s őszszel 6 órakor kelnek fel.

Minden nap felkelés után egy óra alatt megmosdanak, felöltöznek, ágyaikat rendbe hozzák és a reggeli takarítást a szobákban és az udvaron elvégzik.

Reggeli 7 óráig tanulnak és 7 órakor közös ima után reggeliznek. Reggeli után 8-ig a konyhai teendőket végzik el.

Dél előtt 8—11-ig iskolába mennek; 11 órától 12-ig iskolatakarítás, (pihenés), játék, terítés, s 12 órakor közös ima után étkezés. Étkezés után a konyhai teendők elvégzése. Fél órai pihenés után a délutáni lecke tanulása.

Délután 2—4-ig iskola. Iskola után fél órai pihenés s közben az iskola kitakarítása. Fél 5—6-ig a másnapi lecke megtanulása; 6 órakor felterítés a vacsorához s közös ima után étkezés. Étkezés után a konyhai teendők elvégzése után kis pihenés, játék, s aztán 9 óráig tanulás, s kézimunka. 9 órakor cipőtakarítás, s aztán közös ima után lefekvés.

Hetenként egyszer, szombaton általános takarítás, mely alkalmal minden növendék segédkezik.

Szünidő alatt naponta a tanultak ismétlése és nő kézimunkával való foglalkozás.

Ünnep és vasárnapokon a nevelőnő istentiszteletre vezeti az árvákat.

Alkalmas időben hetenként 2—3-szor a nevelőnő vezetése alatt az árvák közös sétát tesznek. Egyedül a nevelőnő különös utasítása vagy engedélye nélkül egy árva sem hagyhatja el az árvaházat.

A nevelőnő szabja meg, hogy az árvákat idegenek, t. i. rokonok vagy ismerősei mikor látogathatják meg. A nőegyleti választmányi tagok a tanítási órákon kívül bármikor megtekinthetik az árvákat.

A tan- és házirend minden lakószobában kifüggesztendő.

A nevelőnő az intézetből csakis elnöki engedéllyel távozhat el; három napnál hosszab idő tartamra pedig csakis a választmány engedélyével maradhat távol. Távolléte alatt az

elnök, illetve a választmány helyettesítéséről kellőképen gondoskodik.

A téli és nyári munkabeosztást a nevelőnő állítja össze s jóváhagyás végett a választmánynak bemutatja.

Az árvák által készített kézimunkák értékesítéséről a nevelőnő gondoskodik s annak módját időnként jóváhagyás végett bejelenti az elnöknek, a befolyt pénzösszegről pedig, melynek egy harmad része kilépése után az illető árvát illeti s kilépéseig a takarékpénztárban gyümölcsözőleg kezelendő a pénztárnok által, a választmánynak időnként elszámol.

A pénztárnok az árvákat illető pénzeket, külön-külön betéteti könyvben az illető árva nevére, mihelyt az oly összegre rug, hogy lehetséges, takarékpénztárba helyezi s a könyvecskét megőrzi.

Az árva kilépésével könyvét saját kezéhez kikapja vagy esetleg gazdája vagy munkaadója kezéhez adatik át.

A kilépő árva az utolsó választmányi ülésen tartozik a nevelőnővel megjelenni s úgy bocsáttatik el az árvaház kötelékéből.

Kelt a Debreczeni Jótékony Nőegylet 1892. évi jun. 19-én tartott közgyűléséből.

5. Az árvák jöltevői.

1. Ő felsége I. Ferencz József	300	frt	—	kr.
2. Ő fensége Stefánia özv. trónörökösne	100	"	—	"
3. Vértessy Lajos	14,526	"	30	"
4. Sik Lajosné	4127	"	—	"
5. Böszörményi Róza	3000	"	—	"
6. Steinfeld Ignác	2000	"	—	"
7. Serényi János	1000	"	—	"
8. Beregszászi Pálné	1000	"	—	"
9. Csanak Eszter emlékére	1000	"	—	"
10. Kenessey Antalné	500	"	—	"
11. Nagy Lajosné Dobozy Erzsébet	500	"	—	"
12. Margittay István	460	"	76	"
13. Debreczen város	300	"	—	"
14. Draveczky Okolicsányi Anna	200	"	—	"
15. Böhm Pálné	200	"	—	"
16. Csathó Janka Kasnitz Nándorné	200	"	—	"
17. Darabos Miklósné	180	"	60	"
19. Schlauch Lőrincz	150	"	—	"
19. gr. Kornizs Zsigmondné	100	"	—	"
20. Simonffy Sámuelné	100	"	—	"
21. Kaderász Violandné	100	"	—	"
22. Huzly Károly	100	"	—	"
23. Kaffka Károly	100	"	—	"
24. Kaszanyitzky Endre (Veronka leánya eml.)	100	"	—	"
25. Debreczeni dalegylet	100	"	—	"
26. Papp Zágonyi	100	"	—	"

27. Szabó Lajos és neje	100 frt — kr.
28. Szabó Lajos örökösei	100 „ — „
29. Koller Illésné	50 „ — „
30. Lukács Dezső és neje	50 „ — „
31. Gombos Istvánné	50 „ — „
32. özv. Mede Gyuláné ágy fölszer.	50 „ — „
33. Simonffy Imre és neje	50 „ — „
34. Falk. T. A.	50 „ — „
35. Vizváry Gyula	50 „ — „
36. Sós Jánosné	50 „ — „
37. Csiky Lajos neje emlékére	50 „ — „
38. Örvényi Ottóné	50 „ — „
39. Pápay Sándorné	50 „ — „
40. Wolafka Nándor	50 „ — „
41. Vértessy Istvánné	50 „ — „
42. Katz Henrik neje emlékére	40 „ — „

Ezekon kívül a debreczeni első takarékpénztár, István-gőzmalom, debr. keresk.- és ipar-bank, alföldi takarékpénztár és ipar-egyesületi takarékné és hitelintézet évenkénti kisebb nagyobb, különösen a két első intézet 100 frtot is meghaladó segélyekkel járultak az árvaház fentartásához. Továbbá *Muraközy László* gyógyszerész részint gyógyszerek elengedése által, részint több ízben 10—20 frttal segítette az árvaügyet. E jótévkök neveit hálás tisztelettel jegyezzük fel Emlékkönyvünkben. Kisebb összegekkel segélyező emberbarátok számanélküli sokaságban voltak és vannak, ezeknek neveit

Gyémánttollal fényes kezében,
A jótett könyvénel mennyégben
Jegyzi az Urnak angyala.

(Tompa.)

6. Utczánkénti gyűjtések.

Az utczánkénti gyűjtések az árvaház javára rendszeresen csak 1882. óta eszközöltetnek. Évről-évre 2—2 választmányi tag együttesen járja be a 10—12 gyűjtési körre felosztott várost. A mint a választmányi tagok buzgósága, ugy a közönség áldozatkészsége is e részben kiapadhatatlan. Sok ezrekre megy azon összeg száma, mely ily módon összegyűlt. Egyes fáradhatatlan tagok külön-külön több ezer forintot szedtek össze. A gyűjtésben részt vettek betürendes névjegyzéke a következő :

	Áron Manóné		Fülek Pálné
	Dr. Balkányi Miklósné	20	Gaál Józsefné
	Bekényi Ottokárné		Géresi Kálmánné
	Benyáts Emilné		Gerster Gyuláné
5	Berger Henrikné		Görtl Nándorné
	Berger Jenőné		Györffy Józsefné
	Berger Mórné	25	Győry Elekné
	Békessy Lászlóné		Hausner Alajosné
	Békési Gyuláné		Holländer Gyuláné
10	Béressy Sámuelné		Jablonzay Kálmánné
	Bosznay Istvánné		Joó Istvánné
	Brunner Edéné	30	Kaffka Róza
	Buzás Elekné		Kapros Gáborné
	Csiky Lajosné		Kaszanyitzky Endréné
15	Feischl Károlyné		Kola Jánosné
	Ferenczy Aladárné		Komlóssy Imréné
	Frics Józsefné	35	Komjáthy Sándorné
	Futó Mihályné		Konthy Józsefné

	Kronauer Gyuláné		Sass Béláné
	Kóbor Kornélné		Sebess Györgyné
	Kubay Alajosné		Spéri Tivadarné
40	Dr. Legányi Gyuláné		Stegmüller Sándorné
	Lesczinszky Lajosné	65	Steinacker Sándorné
	Lébb Pálné		Szabó Kálmánné
	Márk Pálné		Szallár Ferenczné
	Mayer Emilné		Szathmáry Mihályné
45	Mikinszky Károlyné		Szepessy Antalné
	Moldoványi Ignáczné	70	Szöllösi Ferenczné
	Molnár Janka		Szücs Kálmánné
	Muraközy Róza		Takács Ferenczné
	Nagy Elekné		Telegdy Szeréna
50	Nánássy Lászlóné		Tikos Istvánné
	Némethy Emma	75	Tóth Lajosné
	Ormódy Lajosné		Tóth Béláné
	Örvényi Ottóné		Dr. Varga Bálintné
	Paksy Imréné		Varga Ferenczné
55	Dr. Pallay Miklósné		Varga Károlyné
	Pallay Gizella	80	Várady Imréné
	Polgár Gyuláné		Vecsey Imréné
	Dr. Popper Alajosné		Vecsey Lajosné
	Riesz Lipótné		Veresné Szathmáry Teréz
60	Rottschnek V. Emilné	84	Vértessy Lajosné
-

C) Törekvések a társas élet föllendítése s a művelődés terjesztése körül.

Hazánk egyik hírneves nő-paedagogusa, *De Gerando Antonina* írja: „Társadalmi életet csak a nő teremte..... Hagyjuk magunkból kisugározni azt, a mi bennünk legjobb és legszebb, a mi másoknak hasznos lehet, azért semmit sem veszünk benső gazdagságunkból, s minél többet adunk a szellem világában, annál gazdagabbak leszünk.“ Igaza van. A társadalmi életnek ragyogó zománcot, hangulatot a nő adhat. E hivatásuknál fogva az emberi művelődés történetében egyes kiváló nők a szó szoros értelmében vezérlő szerepet vivének: a classikus ókorban a görög Aspasia épügy, mint a modern francia madame de Staël, vagy korunkban pl. a magyar Beniczkyne Bajza Lenke.

Elragadó kedvességüket, bájos lényüknek egész gazdagságát, szellemük kincseit föltárni s azokban mindenkit részeltetni a nagyobb társas összejövetelek és mulatságok alkalmával van különösen módjokban. E módokat a debreczeni nők a magyar hölgyek hagyományos társaságkedvelésével nemcsak hogy elszalasztani nem engedték, sőt keresve keresték. A mióta egyletté tömörültek, leleményesebbnél leleményesebb mulatságok rendezése által a társadalmat szokatlanul föllendítették, egyes alkalmakkor a városnak minden osztályát és rétegét fölrázták s hatalmas mozgatói lőnek a társadalmi egygyéforradásnak. A nőegylet működése ez oldalról is számot tevő és igazán jótékony. A lelkesült és emelkedett pillanatokat aztán a nők igen ügyesen használták fel a szegények és árvák nyomorának enyhítésére.

Sok volna részletesen elősorolni azon különféle mulatságokat,

melyeket a nőegylet fennállása óta a közönség folytonos pártfogása és meleg érdeklődése mellett rendezett. Egyszerű jelmez- és álarcosbálok, tombolák és műkedvelő előadások, majálisok és közvacsorák egymást követik az évek folyama alatt, s mindezek a közönség figyelmét és szellemét örökös feszültségben tartják az egylet törekvései iránt s ezeket juttatnak a szegények és árvák pénztárába.

Volt a mulatságok között olyan, mely óriási látogatottságánál fogva egymaga 1245 frt 30 krt jövedelmezett (1872-iki jelmezbál) s mint az alábbi pénztári kimutatásból látszik, voltak olyan esztendőik, mikor nem is egy, hanem több ezer frt tiszta jövedelem folyt be a mulatságokból. Elképzelhetjük, hogy a társadalom mekkora megmozdulásával és élénkségével jártak ezen mulatságok és a társas érintkezés folytán mily nagy szellemi nyereség háramlott azokból a közönségre. E mulatságok fáradhatatlan szervezője és geniális központja volt elnöksége idején *gr. Bethlen Mikó Róza*, a kinek Debreczen társadalma sokat köszönhet.

A mit ő a társas élet föllendítésére megkezdett, azt nagy lelkesedéssel és sikerrel folytatta utódja, *Veresné Szathmáry Teréz*. Meghonosította a theaestélyeket, farsangi vásárral, virágballal és jégünnepélylyel tarkította a szép jövedelmű mulatságok sorozatát. Főként két *népünnepély* rendezésével ért el Debreczen egész történetében páratlanul álló eredményt. Ezekről részletesebben is meg kell emlékeznünk.

Az első népünnepély 1883. május hó 27-én tartatott meg a Nagy Erdőben. Legalább 10 ezer ember vett benne részt kor-, nem-, vallás- és osztály-különbőség nélkül. Jelen voltak br. Orbán Balázs és Thaly Kálmán országos képviselők s a városból a polgármestertől le az utolsó napszámosig, a ki csak tehetett. Kilencz sátorban Debreczen legszebb leányai s legbájosabb menyecskéi sűrögtek-forogtak és szemeikkel lebilincseltek az éhező és szomjazó férfiközönséget. A Makkhetes sátor élvezetes mulatságára nem egy ember gondol még ma is kedvesen vissza. Hangzott a cigányzene, ropogott a táncz s ezer látványosság gyönyörködtette a szemeket. Előbb a tornaegylet, majd a tűzoltók mutatóványai, ezeket követte a gyertyalövészet, a városi dalárda remek szerep-

lése, gyermek-sorsjáték s ezer alaku, más komédia. Este a Mendelovics Lajos által rendezett tűzijáték idézett elő kellemes meglepetést azután a kigyult kilencz villanylámpa árasztott az erdővén fáira tündéri fényt. Sohasem látott még olyat Debreczen! Ennek rendezése körül *Szepessy Gusztáv*, István-gözmalmi igazgató szerzett magának érdemeket, de a villanyos készülékeket a Ganz gyár szolgáltatta.

Az egész ünnepély fényes sikere érdekében az elnökön és választmányi tagokon kívül legtöbbet tettek *Karczag Vilmos* hírlapíró és *Ferenczy Aladár* pénzügy-igazgatósági fogalmazó.

Az ünnepély bevétele volt 3760 frt 39 kr s tiszta jövedelme 1254 frt 94 kr.

Egy szép irodalmi emléke is maradt: egy illusztrált emléklap „*Május 1883.*“ czimmal. Szerkesztették *Géresi Kálmán* és *Karczag Vilmos*. Teleirták és rajzolták előkelő magyar írók, kiváló férfiak és művészhajlamú, kedves debreczeni leányok. Az írók között vannak: Révész Bálint, Jókai Mór, Gyulai Pál, Teleki Sándor, Lévay József, K. Tóth Mihály, Endrődi Sándor, gr. Zichy Géza, Bartók Lajos, Kiss József, Várady Antal, Szász Gerő, K. Tóth Kálmán, Vértesi Arnold, E. Kovács Gyula, Szabó Endre, Szana Tamás, Géresi Kálmán, Komócsy József, Karczag Vilmos stb. A kiváló férfiak között: Szontagh Pál, Berzeviczy Albert, Simonffy Imre, Huzly Károly, ifj. br. Vay Miklós, Vay Dániel, Tóth Sámuel, dr. Török József stb. Mindezeknek cikkecskéik alatt autografjaik is láthatók. A rajzoló hölgyek ezek: Nánássy Erzsike, Nemes Ilma, Fischer Anna, Székely Róza. Benne van Munkácsy Mihály egyik festményének a másolata és Izsó Miklós „Haldokló honvéd“ szobrának rajzolata.

Mindennél nagyobb hatása volt pedig a népünnepélynek Debreczen társadalmára nézve erkölcsileg. E hatást az azonkori jegyzőkönyv így rajzolja: „emlékezetessé teszi ezen ünnepélyt azon körülmény, hogy Debreczen város minden rendű és rangu közönségét oly példás rend, egyetértés mellett egyesülnie és mu-

latni láthatnia még eddig csak ezen népünnepélynek jutott szerencsés osztályrészül“.

Az első népünnepély páratlan sikerén föllekesülve a nőegylet 1885. május 28-án ismét egy népünnepélyt rendezett a Nagy Erdőben. Ez az elsőről vette a mintát s programjában és productióiban ahoz ragaszkodott. A siker sem maradt el s habár anyagi tekintetben nem is érte el az előzőt (tisztá jövedelme 841 frt), de társadalmi jelentősége s erkölcsi hatása egy csöppet sem volt kisebb. Egyik helyi lap ily elragadtatással szól e hatásról: „Tüneményes varázsa a mi hölgyeinknek, hogy összehozták az árvák nevével Debreczen összes társadalmi osztályait s rangkülönbség nélkül mulatott bárki egy társaságban, egy körben, egy asztal körül; semmi feszesség, semmi embereket egymástól elválasztó vagy megkülönböztető méltóságoskodás; itt csupa sziv, csupa érzelem volt mindenki, nagy ur és szegény ember, kir. tanácsos és iparos, ezredes és közvitéz, urnő és szegény leány..... az erdő lombjai közt mindenki csak jóltevő volt!“ Ime a nők, mint a társadalmi egygyéforradás nemtői!

Az 1885-iki népünnepély eme szép sikerében Veresné Szathmáry Terézzel, ki mindkét ünnepnek lelke volt, osztozott a buzgó választmány mellett még *Mándoky Béla*.

A nőegylet a mellett, hogy a felebaráti szeretet nagy törvényénél fogva az emberek közötti válaszfalakat s a társadalmi előítéletes korlátokat ledönteni törekedett, feladatának ismerte a *hazai közművelődési* tényezőket is tőle telhetőleg segíteni. Alig hangzott el az erdélyi havasok felől a vészkiáltás s alakult meg az EMKE, a nőegylet az elsők egyike volt, mely annak alapító tagjai közzé lépett be. Hasonlóképen midőn a debreczeni egyetem nagyszerű eszméje kipattant, azonnal sietett a maga áldozatát az égő oltárra tenni. A miskolczi ev. ref. felsőbb leányiskola újjászervezésekor szintén szép segélyösszeggel járult az intézet emeléséhez. Az által pedig, hogy árvaházában elemi iskolát tart fenn és aegise alatt egy nőipariskola működik, a közművelődés terjesztésének közvetlen factoraként tűnik fel.

Az egyesület a *női pariskolát* 1893. nov. 3-án nyitotta meg, az 1895—6. tanév végéig helyiséget ad neki árvaházában s azontul erkölcsi támogatásában reszesíti. Az intézet szép lendületet vett s három munkaosztályt (fehérmű felső-ruha, vegyes) és rajzot ölel fel. Tanítónők: *Kubek Erzsé* igazgatónő, *Zalay Erzsé*, *Nemes Emma*. Rajztanár: *Vántsa György*. Növendékek jelen száma két osztályban: 22. Rendkívüli növendékek száma: 50.

3. AZ EGYLET ANYAGI ÁLLAPOTA.

A) Kimutatása

az egylet alapításakor fáradozó urnőknek s az általok gyűjtött
alapító, pártoló és rendes tagdíjak összegének :

1. gr. Bethlen Mikó Róza	3236	frt	—	kr.
2. Szmrecsányi Mária	1144	"	—	"
3. Veresné Szathmáry Teréz	1013	"	—	"
4. Klein Sarolta	902	"	—	"
5. Graeff Györffy Róza bárónő	854	"	—	"
6. Berger Henrikné	717	"	—	"
7. Komlóssyné Thurzó Róza	714	"	70	"
8. Papp Mórné	615	"	—	"
9. V. Szabó Jánosné	405	"	—	"
10. Kovács Lajosné	372	"	—	"
11. hg. Odescalchy Gyuláné	300	"	—	"
12. Szepessy Antalné	232	"	—	"
13. Gr. Kornizs Zsigmondné	222	"	—	"
14. Gaiger Manóné	178	"	—	"
15. Simonffy Imréné	176	"	—	"
16. Patay Istvánné	172	"	—	"
17. Dalmy Károlyné	137	"	—	"
18. Szabó Demeterné	125	"	—	"
19. Fekete Baranyi Eugénia	118	"	—	"
20. Tóth Lajosné	92	"	—	"
21. Gencsy Ferenczné	70	"	—	"

Átvitel: 11,794 frt 70 kr.

Áthozat 11,794 frt 70 kr.

22. Keresztszeghy Antalné	62	"	—	"
23. Török Pálné	51	"	—	"
24. Kovács Dánielné	50	"	—	"
25. Nánássy Ferenczné	50	"	—	"
26. Kacskovics Ivánné	42	"	—	"
27. Paksy Imréné	40	"	—	"
28. Pusztay Lajosné	34	"	—	"
29. Frics Józsefné	31	"	—	"
30. Buzás Pálné	30	"	—	"
31. Csanády Györgyné	26	"	50	"
32. Sesztina Lajosné	26	"	—	"
33. László Sándorné	25	"	—	"
34. Dobray Istvánné	18	"	—	"
35. Vásári Istvánné	18	"	—	"
36. Hegyi Mihályné	17	"	—	"
37. Bánky Istvánné	16	"	—	"
38. Szántay Józsefné	11	"	—	"
39. Béressy Sámuelné	10	"	—	"
40. Király Józsefné	8	"	—	"
41. Borsos Ferenczné	6	"	—	"
42. Ferenczy Alajosné	6	"	—	"
43. Stegmüller Sándorné	5	"	—	"
44. Csorba Ágota	5	"	—	"
45. Osterlamm Ernőné	5	"	—	"
46. Gerson Ödönné	4	"	—	"
47. Szallár Ferenczné	4	"	—	"
48. Fürst Mátyásné	2	"	—	"
49. Pércsy Antalné	2	"	—	"

Összesen: 12,399 frt 20 kr.

B) Alapító tagok 1869 - 1896-ig.

Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg	Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg
1	Antalfy Lajosné	40		Áthozat	950
2	Özv. Aranyi Istvánné	40	24	Böszörményi Róza	40
3	Áron Manóné	40	25	Brunner Edéné	40
4	gr. Bethlen M. Róza	50	26	Bulszter Ilka	40
5	Bacrach Klein Paula	50	27	Csanak Józsefné	40
6	gr. Battyhányi L. özv.	40	28	Csapó Györgyné	40
7	br. Bánffy Albertné	40	29	Csiffy Katalin	40
8	Balázs Sándorné	40	30	Csicsó Lajosné	40
9	Bay Keltz Mária	40	31	dr. Csikos Sándorné	40
10	Barcsey Amália	40	32	Csorba Ágota	40
11	id. Bánky Istvánné	40	33	Csurka Jánosné	40
12	Blanchett Anna	40	34	Darvas Bay Erzs.	40
13	Baik Jánosné	40	35	Dalmy Károlyné	40
14	Bészler Lajosné	40	36	Dávidházy Imréné	40
15	Beszterczey Kár.-né	40	37	Dessewffy Miklósné	100
16	Berger Henrikné	50	38	Dessewffy Aurélné	40
17	Béressy Sámuelné	40	39	özv. Derecskei J.-né	40
18	Beregszászi Pálné	40	40	Dragota Erzsébet	40
19	Bisotka Istvánné	40	41	gr. Dégenfeld J.-né	40
20	Biró Józsefné	40	42	gr. Dégenfeld G.-né	100
21	Biederman Edéné	40	43	Duka Marianne	40
22	Boczkó Sámuelné	40	44	dr. Dusóczky Pálné	40
23	Borsos Ferenczné	40	45	Engländer Miklósné	40
	Lapösszeg:	950		Lapösszeg:	1950

Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg	Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg
	Áthozat	1950		Áthozat	3240
46	Farkas Viola	40	78	Kacsokovics Ivánné	40
47	Falk Fanni	40	79	Kállay Ákosné	40
48	Fehér Mária	40	80	Kaszanyitzky E.-né	40
49	Fischer Jánosné	40	81	Katz Henrikné	40
50	Fischer Józsefné	40	82	Katz Józsefné	50
51	Fried Károlyné	40	83	Katz Emma	40
52	Frics Józsefné	40	84	Kádas Jánosné	50
53	Frohner Bernátné	40	85	Kacsó Ferenczné	40
54	Füleky P. Teréz	40	86	Kepes Hermina	40
55	Fürst Mátyásné	40	87	Keresztszeghy A.-né	40
56	Gaal Józsefné	40	88	Kellner Dávidné	40
57	Gaszner Károlyné	40	89	Király Józsefné	40
58	Gaiger Manóné	50	90	Kis Albertné	40
59	Gräfl Györffy Róza	40	91	Klein Sarolta	100
60	Gencsy Ferenczné	40	92	Komlóssy Karolin	40
61	Hadházi F. Zsuzsán.	40	93	Kökényessy Fer.-né	40
62	Halmágyi Lilla	40	94	Kökényessy Józsa	100
63	Hanke D. Emilia	40	95	Kollner Illésné	40
64	Hegyi Mihályné	40	96	Kovács Dánielné	40
65	Hegedüs Istvánné	40	97	Kovács Józsefné	40
66	br. Horváth R. Ilona	40	98	Koszorús Ferenczné	40
67	Holländer Ernesztin	40	99	Kovács Lajosné	40
68	Horváth Józsefné	40	100	Kohn Mórné	40
69	br. Horváth O. Euf.	40	101	dr. Kola Jánosné	40
70	Huzly Lujza	40	102	Komlóssy Imréné	40
71	Jámbor Jánosné	40	103	gr. Kornizs Zsig.-né	100
72	Jasik Menyhértne	40	104	Krajnik Alajosné	40
73	Jámbor Ferenczné	40	105	Klekner Manóné	40
74	Joó Istvánné	40	106	Kuczik Gáborné	40
75	br. Josinczy Miklósné	40	107	Kis Zsigmondné	40
76	Kaffka Erzsébet	40	108	Kisszel Jozefa	40
77	Kardos Lászlóné	40	109	Laky Imréné	40
	Lapösszeg:	3240		Lapösszeg:	4720

Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg	Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg
	Áthozat	4720		Áthozat	6370
109	Lébb Pálné	40	141	Révész Bálintné	40
110	Lenk Adolfné	40	142	Reviczky Menyh.-né	40
111	Lieberman Adolfné	40	143	Reviczky Izabella	40
112	Liederman Mihályné	40	144	özv. Riekl Antalné	40
113	özv. Lobmayer J.-né	40	145	Reke Vilmosné	40
114	Matkovics R. Anna	40	146	Rott Jozefa	40
115	dr. Medve Kálmánné	40	147	Rosenfeld Jakabné	40
116	Medgyaszay Imréné	40	148	Szallár Ferenczné	40
117	Medgyaszay S.-né	40	149	Szabó Kálmánné	40
118	Megyeri Zsuzsánna	40	150	Sápi Juliánna	40
119	Miskolczy Lajosné	40	151	Somogyi Andrásné	40
120	Molnár Györgyné	50	152	Soós Jánosné	40
121	Nagy Amália	40	153	özv. Szabó Demet.-né	40
122	Nemes Jánosné	40	154	özv. Szabó Lajosné	100
123	Nemes Kálmánné	40	155	Szathmáry Mihályné	40
124	Némethy Lajosné	40	156	ifj. Szathmáry M.-né	40
125	Nemes Gáborné	40	157	V. Szabó Jánosné	40
126	Novely Anna	40	158	Scheer Lina	40
127	hg. Odescalchy Gy.-né	100	159	Sesztina Lajosné	40
128	Ormódy Lajosné	40	160	Semsey Valéria	40
129	Oszterlam Ernőné	40	161	Sebess Györgyné	40
130	Pálfi Andrásné	40	162	Sárközy Ferenczné	40
131	dr. Pallay Miklósné	40	163	Szirmay M. Jusztina	40
132	Papp Mórné	100	164	Silberman Joakh.-né	40
133	Patay K. Teréz	100	165	Simonffy Emilné	40
134	Patay Andrásné	100	166	Simay Tódorné	40
135	Paksy Imréné	40	167	Simonffy Imréné	40
136	Papp L. Zuzsánna	50	168	Szikszay Józsefné	40
137	Pálfi Dánielné	40	169	Schneer Sámuelné	40
138	br. Podmaniczky G.-né	100	170	Szöllössy Jánosné	40
139	Popper Alajosné	40	171	Szilágyi P. Hermina	40
140	Pusztay Lajosné	50	172	Simonffy Sámuelné	40
	Lapösszeg :	6370		Lapösszeg :	7670

Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg	Sorszám	Alapító neve	Alapítványi összeg
	Áthozat	7670		Áthozat	8670
173	Szmrecsányi Mária	40	194	Zicherman Herm.-né	40
174	Stipp Jozefa	40	195	Zoltán Ferenczné	40
175	Stegmüller Sándorné	40	196	Zobelné Vay Éva	40
176	M. Szabó L. Jozefa	40	197	gr. Vay Ádámné	40
177	Strenz Zsófia	40	198	Varga Dalmy Teréz	40
178	Szvetics Mátyásné	40	199	Varga Lajosné	40
179	Szvoboda Józsefné	40	200	Várad Istvánné	40
180	Spéri Tivadarné	40	201	br. Vay Béláné	40
181	Svartz Bernátné	40	202	Vértesi Jánosné	40
182	Szwatos Mária	40	203	Weisz Ábrahámné	40
183	Schwarcz Sámuelné	40	204	Weisz Mózesné	40
184	Schwarcz Teréz	40	205	Veresné Sz. Teréz	40
185	Takács Ferenczné	40	206	Vecsey Imréné	40
186	Tamássy Károlyné	40	207	Weisz Mórné	40
187	Tikos Istvánné	40	208	Wertheimer Julia	40
188	Tisza Kálmánné	200	209	Weisz J. Lajosné	40
189	Tóth Antalné	40	210	Weinman Fülöpné	40
190	Tóth Ferenczné	40	211	Windisch U. Berta	40
191	özv. Tihanyi Fer.-né	40	212	Valicsné P. Amália	40
192	Ungvári Andrásné	40	213	Weszprémy K. Erzs.	40
193	br. Uray Bálintné	40	214	Várad Imréné	40
	Lapösszeg:	8670		Végösszeg:	9470

Fegyzet. Az egyesület *pártoló* tagjai az alakuláskor voltak legnagyobb számmal, s akkor — mint az alábbi pénztári kimutatásból látszik — tekintélyes összeggel támogatták az egyesület céljai elérésében. Azóta megfogytak, s *pártolás* címén alig foly az egyesület pénztárába valami. E helyett azonban a közönség fokozott mértékben mutatja ki áldozatkészségét az utcánkénti gyűjtések alkalmával.

C) A debreczeni jótékony nőegylet főkönyvi főbb

B e v é t e l e k				
Év	Alapító tagok által befizettetett tőkében	Alapító tagok által befizettetett kamatban	Részvénye- sek által befizettetett	Pártoló tagok által befizettetett
1869	2405 —	237 90	982 —	2225 —
1870	670 —	168 80	212 —	49 50
1871	545 —	201 —	700 —	31 10
1872	655 —	133 40	278 —	11 —
1873	245 —	326 30	924 —	10 —
1874	135 —	107 60	524 —	10 50
1875	180 —	294 —	926 82	1 —
1876	50 —	237 10	224 —	36 05
1877	135 —	190 30	284 —	27 —
1878	80 —	210 30	140 —	— —
1879	65 —	279 20	175 —	10 —
1880	150 —	263 80	305 —	3 —
1881	225 —	206 20	357 —	32 50
1882	500 —	232 45	401 —	5 50
1883	430 —	146 40	356 —	8 —
1884	195 —	105 19	351 —	9 —
1885	197 —	107 35	341 —	5 —
1886	273 —	77 75	295 —	— —
1887	445 —	114 35	351 —	— —
1888	125 —	59 10	379 —	5 —
1889	20 —	66 60	335 —	— —
1890	10 —	73 35	335 —	— —
1891	30 —	66 35	389 —	1 —
1892	105 —	60 —	449 —	— —
1893	50 —	55 60	443 —	— —
1894	40 —	5 —	513 —	— —
1895	40 —	73 50	485 —	5 —
	8000 —	4098 80	11454 82	2484 15

tételeinek kimutatása az 1869—1895-ik évekről.

B e v é t e l e k					Sorsjátékok, kiállítások, mulatságok tiszta jövedelmei	Év
Takarék-pénztári betétekről kivételtett	Takarék-pénztári betétek kamatai	Az árvaházra tett adományok	Az árvák tartására befolyt összegek, nagyobb rész gyűjtések			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	1869
800 —	— —	3500 97	— —	639 83	— —	1870
— —	1276 63	30 —	— —	1377 46	— —	1871
800 —	823 87	16 —	— —	1276 05	— —	1872
1400 —	861 60	805 90	329 10	3625 85	— —	1873
1600 —	1097 28	768 90	90 —	1855 45	— —	1874
600 —	1450 73	421 18	30 —	1221 46	— —	1875
1374 33	1511 40	36 —	134 67	881 13	— —	1869
2000 —	1579 90	310 35	116 52	2289 99	— —	1877
1400 —	1537 21	1645 72	74 40	2080 40	— —	1878
10000 —	1278 96	137 88	— —	395 54	— —	1879
2008 54	1096 71	316 —	— —	147 26	— —	1880
2000 —	1097 72	97 10	9 52	1206 01	— —	1881
1121 81	1177 21	63 —	405 74	1511 57	— —	1882
— —	1172 51	178 —	803 42	2077 93	— —	1883
1452 64	1224 19	178 26	837 81	746 80	— —	1884
— —	1287 85	948 04	972 64	1176 68	— —	1885
2000 —	1509 12	151 —	562 18	310 83	— —	1886
2376 02	1500 93	280 —	947 36	261 92	— —	1887
2266 59	1405 14	263 35	884 —	382 59	— —	1888
3664 28	1413 54	2115 —	984 40	318 36	— —	1889
2543 69	1434 40	460 —	717 85	295 06	— —	1890
16761 60	1258 76	425 —	722 80	414 70	— —	1891
5350 —	1065 67	3215 —	645 90	810 33	— —	1892
4189 04	969 11	4730 —	551 83	315 25	— —	1893
2473 09	1038 06	760 —	843 45	567 06	— —	1894
22345 89	967 95	14725 22	1255 58	— —	— —	1895
90527 52	31036 45	36577 87	11919 17	26185 51	— —	

C) A debreczeni jótékony nőegylet főkönyvi főbb tételeinek kimutatása az 1869 – 1895-ik évekről.

K i a d á s o k				Mérlegben kimutatott tisztá vagyon	Év
Takarék- pénztárba betéteztett	Segélyezés	Árvák tartása	Költség		
5781 50	4 —	— —	80 —	— —	1869
4358 45	934 —	— —	430 04	17863 43	1870
1916 65	1389 —	— —	341 77	20670 43	1871
1730 —	1116 —	— —	215 96	24515 05	1872
700 —	1633 —	475 —	577 74	29738 20	1873
5150 —	1380 —	1573 10	648 40	32498 13	1874
1967 49	1481 —	1484 —	396 17	32790 07	1875
— —	1306 —	1377 34	171 60	32001 06	1876
2400 —	1205 —	1809 23	208 18	33206 82	1877
3100 —	1449 —	1468 74	97 88	36267 55	1878
— —	1175 —	1159 15	266 72	36126 23	1879
500 —	1162 —	1214 98	299 61	35890 89	1880
1203 —	1503 41	1062 84	332 98	35949 75	1981
1500 —	1810 —	1007 08	393 20	34899 81	1882
900 —	2007 10	832 27	389 60	36756 45	1883
500 —	1724 81	1159 92	404 97	37252 88	1884
1700 —	1692 70	994 14	497 79	39311 87	1885
2500 —	1868 25	1303 32	579 95	39790 63	1886
1200 —	1538 20	1110 58	636 66	39923 54	1887
800 —	1656 —	1124 28	642 25	40264 66	1888
4499 67	1738 70	1262 89	626 42	42146 36	1889
650 —	1842 —	1126 66	650 01	42017 77	1890
13050 —	2136 60	1587 35	848 50	43708 50	1891
3550 —	2126 —	1677 83	722 19	45791 53	1892
600 —	1989 —	2107 17	719 06	48374 38	1893
536 34	2481 —	2540 33	745 71	45947 32	1894
18908 66	1575 50	2719 80	946 90	73784 99	1895
79641 76	41925 27	32178 00	2870 26		

D) A kiadások évi átlagos kimutatása 5—5 évről.

Év	Segélyezésre fordított		Árvák tartására fordított		Egyéb költségekre		Összesen	
	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1870—1875	1587	—	706	42	538	01	2831	43
1875—1880	1259	40	1405	88	208	79	2874	07
1880—1885	1747	60	1011	25	405	70	3164	55
1885—1890	1685	63	1185	54	627	05	3498	22
1890—1895	2081	60	2126	49	798	47	5006	56

Jegyzet. Egy-egy árva élelmezése jelenleg, átlagos számítás mellett, havonként 5 frtba, tehát naponként 16 és $\frac{6}{10}$ krajczárba kerül. Ruhára és egyébekre havonként személy szerint 1 forint fordítatik.

VAGYON

1895.

E) Mérleg

			frt	kr	frt	kr
Főkönyvilap						
II.	18	Előleg	90	—		
"	33	Libakerti föld	837	50		
"	118	Alapítók	1195	—		
"	76	Árvaház	31863	50		
"	91	Cserei kaszáló (Sikné-féle)	4127	—		
"	108	Árvaházi fölszerelés	1052	88		
"	119	Debr. első takarékpénztár	14000	—		
"	120	Takarék és hitelintézet	1337	99		
"	121	Debr. ipar és keresk. bank	3793	35		
"	122	" közgazdasági bank	111	40		
"	116	Szél-u. ház (Vértessy-féle)	8888	87		
"	117	Fancsika kaszáló " "	5637	43		
"	125	Pénztár	850	07		
"	126	Eredmény rovás	2021	24	75806	23
					75806	23

Fegyzet. Az egyesület ingatlanainak értéke *Tikos Imre* hites mérnök által 1895-ben eszközölt fölbecslés alapján számítottatik. A főkönyvi lap 116. és 117. sz. tételeinek haszonélvezeti joga haláláig a boldog emlékű nagy örökhagyó özvegyét illeti.

r o v á s.

Decz. 31.

TEHER

			frt	kr	frt	kr
Főkönyvilap						
II.	123	Alapítványi tőke	9195	—		
"	124	Ingatlanok tartaléka	5000	—		
"	114	Tartalék	2021	24		
"	115	Gyűjtött tőke	59589	99	75806	23
			<hr/>			
					75806	23

Tartalomjegyzék.

	Lap.
I. Előszó	1
1. Az egylet külső története	
A) A negyedszázados mult	3
B) Az egylet alapszabályai	23
C) Az egylet jelenlegi tagjai	33
2. Az egylet működése	
A) Szegényügy	39
B) Árvaugy	45
1. Árvaházi iskola	54
2. Felügyelők	56
3. Az árvaház növendékei 1870—1895-ig	57
4. Az árvaház jelenlegi alapszabályzata	59
5. Az árvák jóltevői	63
6. Utczánkénti gyűjtések	65
C) Törekvések a társas élet föllendítése s a művelődés terjesztése körül	68
3. Az egylet anyagi állapota	
A) Kimutatása az egylet alapításakor fáradozó urnőknek	72
B) Alapító-tagok 1886—1896-ig	73
C) Főkönyvi főbb tételek	78
D) Évi átlagos kimutatás	81
E) Mérleg	82

